

Bruxelles, 10.11.2015
COM(2015) 611 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Strategia de extindere a UE

{SWD(2015) 210 final}
{SWD(2015) 211 final}
{SWD(2015) 212 final}
{SWD(2015) 213 final}
{SWD(2015) 214 final}
{SWD(2015) 215 final}
{SWD(2015) 216 final}

I. AGENDA EXTINDERII – REALIZĂRI ȘI PROVOCĂRI

Prezenta comunicare definește o strategie pe termen mediu pentru politica de extindere a UE, care acoperă durata mandatului Comisiei. Comunicarea oferă orientări clare și prezintă cadrul și instrumentele necesare pentru a sprijini țările vizate să soluționeze chestiunile esențiale și să îndeplinească cerințele fundamentale ale procesului de aderare. Aceasta le oferă țărilor care doresc să adere la UE o posibilitate evidentă de a avansa considerabil, în perioada următoare, pe făgașul propriilor procese de aderare la UE, precum și de a valorifica avantajele unei integrări mai profunde înainte de aderare.

Politica de extindere a UE constituie o investiție în pacea, securitatea și prosperitatea Europei și oferă oportunități economice și comerciale sporite, în avantajul reciproc al UE și al țărilor care aspiră să devină membre ale Uniunii. Perspectiva aderării la UE are un puternic efect de transformare asupra țărilor vizate, punând bazele unor schimbări democratice, politice, economice și societale pozitive.

Cele mai recente extinderi către țările din Europa Centrală și de Est au creat numeroase oportunități noi pentru cetățenii, întreprinderile, investitorii, consumatorii și studenții din noile state membre ale UE, dar și din statele care erau deja membre ale Uniunii. Schimburile comerciale și investițiile s-au intensificat. Piața unică a UE este cea mai mare din lume, deservind 500 de milioane de cetățeni și generând 23 % din PIB-ul mondial.

Extinderea este un proces strict, dar echitabil, bazat pe criterii consacrate și pe învățămintele desprinse din experiențele anterioare. Trebuie să ne asigurăm că viitoarele state membre sunt bine pregătite, acest lucru fiind determinant pentru credibilitatea politicii de extindere, precum și pentru a obține sprijinul opiniei publice, atât din actualele, cât și din viitoarele state membre. Fiecare țară este evaluată pe baza propriilor merite, pentru a o încuraja să întreprindă reforme de amploare.

Actuala agendă a extinderii cuprinde țările din Balcanii de Vest și Turcia¹. Negocierile de aderare cu Turcia au fost deschise în 2005, dar avansează într-un ritm foarte lent. Negocierile de aderare cu Muntenegru sunt în curs din 2012, iar cele cu Serbia, din 2014. Procesul de aderare la UE a fostei Republici iugoslave a Macedoniei - care are statutul de țară candidată din 2005 - rămâne în impas. Albania a primit statutul de țară candidată în 2014 și depune eforturi pentru a soluționa o serie de priorități-cheie de care depinde recomandarea Comisiei de a se deschide negocierile de aderare. În luna iunie a intrat în vigoare un acord de stabilizare și de asociere (ASA) încheiat cu Bosnia și Herțegovina. În luna octombrie a fost semnat un ASA cu Kosovo*.

Deși multe dintre țările implicate în procesul de aderare au realizat progrese importante în numeroase domenii în cursul anului trecut, provocările cu care se confruntă aceste țări sunt de așa natură încât niciuna dintre ele nu va fi pregătită să adere la UE în cursul mandatului actualei Comisii, care se termină la sfârșitul anului 2019. Toate țările implicate în procesul de aderare se confruntă cu provocări majore în ceea ce privește statul de drept. Sistemele judiciare nu sunt suficient de independente, eficiente sau responsabile. Sunt necesare în continuare eforturi serioase pentru combaterea criminalității organizate și a corupției.

Deși, în numeroase cazuri, drepturile fundamentale sunt în mare parte consacrate prin lege, în practică persistă lacune. Asigurarea libertății de exprimare constituie o provocare deosebită, înregistrând regrese în mai multe țări. Reforma administrației publice trebuie continuată cu

¹ În urma unei hotărâri a guvernului său, Islanda s-a retras de la negocierile de aderare.

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția 1244/99 a Consiliului de Securitate al ONU și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

hotărâre, pentru a se asigura capacitatea administrativă necesară, dar și pentru a reduce nivelurile ridicate de politizare și lipsa de transparență. Trebuie să se acorde atenție și funcționării instituțiilor democratice. În ceea ce privește transformarea democratică, parlamentele naționale trebuie să se afle în centrul procesului de reformă din fiecare dintre țările implicate în procesul de aderare, astfel încât să se asigure responsabilitatea democratică și caracterul incluziv, care constituie, nu în ultimul rând, o condiție prealabilă pentru reușita procesului de reformă. Este necesar să se intensifice și mai mult colaborarea cu actorii societății civile la nivel local, pentru ca reformele să pătrundă temeinic în societate.

Criza refugiaților a afectat grav Balcanii de Vest și Turcia. Conflicte precum războaiele civile din Siria și Irak au provocat o creștere importantă a fluxurilor de refugiați care tranzitează Turcia și Balcanii de Vest. Turcia acordă un ajutor substanțial unui număr de peste 2 milioane de refugiați sirieni aflați pe teritoriul său. Balcanii de Vest, în special fosta Republică iugoslavă a Macedoniei și Serbia, au gestionat un aflus de peste două sute de mii de cetățeni din țări terțe, care au tranzitat teritoriul lor de la începutul anului.

Pentru a face față acestui fenomen, trebuie urgent intensificată cooperarea cu întreaga regiune, în scopul de a identifica persoanele care au nevoie de protecție, de a furniza asistență, de a securiza frontierele externe ale UE și de a neutraliza rețelele infracționale implicate în traficul de persoane. UE oferă un ajutor substanțial în acest scop. În plus, Comisia a propus ca toate țările implicate în procesul de aderare să fie incluse pe lista țărilor de origine sigure. În octombrie, Consiliul European a salutat Planul de acțiune comun UE-Turcia privind refugiații și gestionarea migrației, care face parte dintr-o agendă globală de cooperare bazată pe responsabilitatea comună, pe angajamente reciproce și pe rezultate. Răspunsul la actuala criză a refugiaților a fost dezbătut la Conferința la nivel înalt privind ruta est-mediteraneeană și a Balcanilor de Vest, desfășurată la 8 octombrie la Luxemburg, și la reuniunea din 25 octombrie privind ruta de migrație din Balcanii de Vest, la care lideri din Albania, Austria, Bulgaria, Croația, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Germania, Grecia, România, Serbia, Slovenia și Ungaria au căzut de acord asupra unui plan de acțiune în 17 puncte.

Majoritatea țărilor se confruntă, de asemenea, cu dificultăți semnificative în ceea ce privește guvernanta economică și competitivitatea, înregistrând niveluri scăzute ale investițiilor și rate ridicate ale șomajului. Nivelurile veniturilor rămân foarte scăzute în comparație cu cele din UE, iar convergența cu UE este, de asemenea, lentă. Cu excepția notabilă a Turciei, majoritatea acestor țări au economii de mici dimensiuni, iar volumul exporturilor este redus. Reformele economice sunt esențiale pentru crearea de locuri de muncă și creșterea economică și pentru a spori interesul investitorilor. Prezenta comunicare pune accentul îndeosebi pe cooperarea regională și pe impulsivarea dezvoltării economice și a conectivității regionale. S-au înregistrat progrese importante în aceste domenii, în special prin intermediul „Procesului de la Berlin” și al inițiativei „Grupul celor 6 din Balcanii de Vest”, care reunește șefi de stat și de guvern din această regiune și asigură o participare mai activă a țărilor respective la cooperarea regională.

În contextul provocărilor pe termen lung cu care se confruntă țările implicate în procesul de aderare, este cu atât mai necesar să se reafirme importanța deosebită acordată principiului „abordării cu prioritate a elementelor fundamentale” în cadrul procesului de aderare. Se înregistrează progrese, în special în ceea ce privește adoptarea legislației și crearea structurilor administrative necesare. Totuși, foarte adesea, punerea în aplicare efectivă prezintă deficiențe în toate domeniile. Comisia va continua să depună eforturi pentru a se asigura că țările acordă prioritate reformelor din următoarele domenii-cheie: statul de drept, inclusiv reformele judiciare și combaterea criminalității organizate și a corupției, drepturile fundamentale, inclusiv libertatea de exprimare și combaterea discriminării, în special a comunității LGBTI și a romilor, și funcționarea instituțiilor democratice, inclusiv reforma administrației publice. De asemenea, Comisia va depune eforturi pentru promovarea

dezvoltării economice și pentru creșterea competitivității. Această concentrare asupra elementelor fundamentale legate de valorile esențiale ale UE va fi piatra de temelie a politicii de extindere urmate de actuala Comisie.

Extinderea trebuie să fie înțeleasă ca un proces care sprijină reformele și schimbările fundamentale necesare pentru a îndeplini obligațiile care decurg din aderarea la UE. Inevitabil, pentru a realiza astfel de schimbări, este nevoie de timp. De aceea, este cu atât mai important să se reafirme fără echivoc perspectiva europeană a țărilor implicate în procesul de aderare. Dacă perspectiva avansării în direcția aderării la UE este considerată reală și credibilă, riscul ca aceste țări să se îndepărteze de UE va fi atenuat, la fel ca și riscul ca acest proces să provoace dezamăgire sau ca reformele să înregistreze eșecuri ori regrese. Extinderea nu poate fi decât benefică pentru UE și pentru țările partenere, dacă se realizează un proces de reformă veritabil și durabil. Datorită acestui proces, țările partenere vor fi pe deplin pregătite să adere la UE, vor putea profita de avantajele aderării și își vor putea asuma obligațiile care decurg din calitatea de membru al UE.

Anul acesta, Comisia actuală a instituit o abordare consolidată a evaluărilor sale din cadrul rapoartelor anuale. Pe lângă raportarea progreselor înregistrate, această abordare pune mult mai mult accentul pe situația actuală din țările vizate și pe stadiul de pregătire pentru asumarea obligațiilor aferente calității de stat membru. În același timp, rapoartele oferă orientări mai clare privind acțiunile așteptate pe termen scurt, dar și pe termen lung din partea țărilor vizate. Pentru a se evalua atât situația actuală, cât și nivelul progreselor înregistrate, se folosesc grile de evaluare armonizate, care asigură un grad sporit de comparabilitate între țări. Noul tip de raportare asigură o mai mare transparență a procesului de aderare, ceea ce ar trebui să faciliteze un control sporit al reformelor de către toate părțile interesate. Această nouă abordare a fost aplicată în special unei serii de domenii-pilot direct legate de reformele fundamentale impuse de procesul de aderare la UE. Anexa 2 oferă detalii suplimentare.

Este necesar ca țările implicate în procesul de aderare să asigure un rol mai important organizațiilor societății civile și să creeze un climat care să susțină și să favorizeze într-o mai mare măsură dezvoltarea acestor organizații. Acest lucru este necesar pentru a spori răspunderea politică și a promova o mai bună înțelegere a reformelor legate de aderare. Înțelegerea de către opinia publică a avantajelor pe care UE le-a adus și le poate aduce regiunii este esențială pentru a-i încuraja pe liderii politici să continue cu hotărâre reformele necesare. O comunicare eficace cu privire la modul în care implicațiile procesului de extindere se reflectă în viața de zi cu zi a cetățenilor rămâne determinantă pentru a asigura sprijinul opiniei publice față de acest proces. În acest scop, este necesar un efort comun din partea UE și a statelor sale membre, precum și din partea guvernelor și a societății civile din țările implicate în procesul de aderare.

Pentru țările din Balcanii de Vest, perspectiva clară de aderare la UE este un factor-cheie de stabilizare, care încurajează realizarea de progrese în direcția îndeplinirii condițiilor necesare, inclusiv a celor prevăzute de Procesul de stabilizare și de asociere. Relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională favorabilă incluziunii sunt esențiale. Implicarea, atât la nivel bilateral, cât și la nivel regional, a atins, de asemenea, un nivel fără precedent. În același timp, este necesar să se depună eforturi continue pentru a soluționa problemele bilaterale dintre țările implicate în procesul de aderare și problemele dintre aceste țări și statele membre, inclusiv sub auspiciile ONU, dacă este cazul. Aceste eforturi ar trebui să contribuie la depășirea moștenirii trecutului, îndeosebi în Balcanii de Vest, unde, în pofida numeroaselor progrese, rănilor provocate de conflictele recente au încă nevoie de timp pentru a se vindeca definitiv. Sprijinirea stabilității și prosperității în Balcanii de Vest nu constituie doar o investiție în viitorul regiunii, ci trebuie realizată în propriul interes al UE.

În ceea ce privește Turcia, măsurile pozitive încurajatoare luate cu privire la convorbirile purtate în vederea soluționării chestiunii cipriote oferă o ocazie importantă de asumare a unui angajament mai puternic la toate nivelurile, inclusiv în cadrul negocierilor de aderare.

Pentru a sprijini eforturile de reformă în toate țările implicate în procesul de aderare, Comisia își propune să utilizeze la maximum mecanismele și forurile specifice existente, prin intermediul structurilor acordurilor de asociere sau de stabilizare și de asociere (ASA), al negocierilor de aderare sau al inițiativelor coordonate de Comisie și care sunt specifice fiecărei țări vizate, cum ar fi dialogurile la nivel înalt. De asemenea, Comisia va continua să asigure un sprijin financiar direcționat în mod corespunzător în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA II). Prin intermediul IPA II, UE furnizează 11,7 miliarde EUR pentru perioada 2014-2020 în scopul de a sprijini țările implicate în procesul de aderare în pregătirile efectuate pentru a deveni state membre ale UE, precum și în scopul de a sprijini cooperarea regională și transfrontalieră. Sprijinul furnizat în cadrul IPA va finanța, de asemenea, măsuri de promovare a dezvoltării și creșterii economice și va ajuta țările afectate să facă față consecințelor actualei crize a refugiaților. Site-ul internet al Comisiei Europene oferă o imagine de ansamblu asupra finanțării acordate de UE țărilor din Balcanii de Vest și Turciei în perioada 2007-2014 în scopul de a sprijini strategia de extindere, prezentând inclusiv rezultatele obținute și impactul acestor fonduri.

II. REAFIRMAREA PRIORITĂȚII ACORDATE ELEMENTELOR FUNDAMENTALE

Politica de extindere se concentrează în continuare pe principiul „abordării cu prioritate a elementelor fundamentale”. Aspecte esențiale, precum statul de drept, drepturile fundamentale, consolidarea instituțiilor democratice, inclusiv reforma administrației publice, precum și dezvoltarea economică și competitivitatea constituie în continuare priorități-cheie ale procesului de extindere. Aceste aspecte reflectă importanța pe care UE o acordă valorilor sale fundamentale și priorităților de politică generală.

Elementele fundamentale politice, economice și instituționale sunt indisolubile și se consolidează reciproc. Se poate aprecia că statul de drept și dezvoltarea economică sunt două fețe ale aceleiași monede. Consolidarea statului de drept crește securitatea juridică, încurajează și protejează investițiile și contribuie în mod semnificativ la sprijinirea dezvoltării economice și a competitivității. În schimb, reformele economice și integrarea au capacitatea de a stabili țările pe termen lung. Este imperativ ca procesul de extindere să faciliteze aceste sinergii, pentru a da un impuls mai puternic reformelor economice, astfel încât țările care doresc să adere la UE să profite, înainte de aderare, de avantajele unor economii de piață funcționale însoțite de un stat de drept solid, ceea ce va contribui la buna funcționare a Uniunii în ansamblu.

Abordarea în mod adecvat a elementelor fundamentale este esențială pentru îndeplinirea criteriilor de aderare de la Copenhaga și de la Madrid². Această abordare va contribui, de asemenea, la a asigura că atât viitoarele, cât și actualele state membre pot profita pe deplin de beneficiile viitoarei extinderi a UE.

Accentul pus pe elementele fundamentale se reflectă în domeniile specifice care fac obiectul consolidării cerințelor privind elaborarea rapoartelor de țară. Mai multe detalii privind aceste domenii (sistemul judiciar, lupta împotriva corupției și a criminalității organizate, libertatea de

² Este vorba, în special, despre consolidarea capacității administrative necesare pentru a pune în aplicare în mod efectiv acquis-ul.

exprimare, criteriile economice, reforma administrației publice, atribuirea contractelor de achiziții publice, statistica și controlul financiar) sunt incluse în anexă.

a) Statul de drept

Statul de drept este o valoare fundamentală pe care se întemeiază UE și care se află în centrul procesului de aderare. Țările care aspiră să devină membre ale Uniunii trebuie să asigure și să promoveze, încă dintr-un stadiu timpuriu, funcționarea corespunzătoare a instituțiilor de bază necesare pentru garantarea statului de drept. Statul de drept nu constituie doar un principiu democratic fundamental, ci este esențial pentru un mediu de afaceri stabil, care să ofere securitate juridică operatorilor economici, să sprijine consumatorii și să stimuleze investițiile, crearea de locuri de muncă și creșterea economică.

Consolidarea statului de drept este în continuare o provocare-cheie pentru majoritatea țărilor implicate în procesul de aderare, în special în ceea ce privește îmbunătățirea funcționării și a independenței sistemului judiciar, care continuă să fie subminate de exemple de aplicare a unei justiții selective și de ingerințe politice în activitatea organismelor judiciare. În lupta împotriva criminalității organizate, s-au înregistrat unele succese în ceea ce privește urmărirea în justiție, dar nu și în ceea ce privește neutralizarea rețelelor infracționale și confiscarea bunurilor. De asemenea, corupția rămâne larg răspândită în toate țările și continuă să beneficieze de impunitate, în special când este vorba despre corupție la nivel înalt. Pentru a se realiza noi progrese în aceste domenii, va fi nevoie de o voință politică puternică, care să permită obținerea de rezultate concrete.

În cursul anului trecut s-au înregistrat unele evoluții pozitive în ceea ce privește statul de drept. Aceste evoluții au constat în principal în introducerea unor cadre juridice și în înființarea unor structuri instituționale. În Muntenegru, de exemplu, s-au înregistrat progrese semnificative în această privință de la deschiderea negocierilor. În prezent, trebuie să se asigure pe deplin punerea în practică a acestor progrese.

În ultimele douăsprezece luni au avut loc o serie de amenințări grave la adresa statului de drept. În Turcia, independența sistemului judiciar a fost subminată nu doar de ingerințele politice în procesele anumitor persoane și de mutarea în alte funcții a unor membri ai personalului judiciar și ai serviciilor de aplicare a legii, dar și de cazuri de arestare sau îndepărtare din funcții a unor judecători ca urmare a hotărârilor pronunțate de aceștia. Scandalul interceptării comunicațiilor care a izbucnit în fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a scos în evidență și atacurile generalizate împotriva statului de drept, încălcările drepturilor fundamentale și deficiențele legate de funcționarea democratică a statului. Aceste probleme trebuie să fie rezolvate de urgență. Deficiențele respective au apărut în pofida aplicării unui mare număr de reforme în domeniul statului de drept și în alte domenii, atât în ceea ce privește legislația, cât și înființarea unor structuri instituționale pertinente. Aceste exemple evidențiază cât de important este ca țările implicate în procesul de aderare să obțină rezultate practice, și nu doar pe hârtie, ale reformelor pe care le aplică.

Acest lucru subliniază, de asemenea, cât de important este ca, în cadrul procesului de aderare, să se acorde în continuare o atenție deosebită aspectelor legate de statul de drept și, mai ales, punerii în aplicare a noii abordări a negocierilor de aderare în ceea ce privește capitolele 23 („Sistemul judiciar și drepturile fundamentale”) și 24 („Justiție, libertate și securitate”). Această abordare, introdusă de Comisie în 2012, acordă prioritate reformelor din domeniul statului de drept, prevăzând că acestea trebuie să fie abordate într-un stadiu cât mai timpuriu al procesului de aderare. În acest mod, țările vizate dispun de o perioadă maximă de timp înainte de aderare pentru a demonstra că au obținut rezultate concrete care asigură sustenabilitatea reformelor. De exemplu, țările vizate trebuie să prezinte un bilanț credibil al rezultatelor obținute în ceea ce privește anchetele, urmărirea în justiție și condamnările

definitive pronunțate în dosarele de criminalitate organizată și de corupție, inclusiv la nivel înalt, cu stabilirea unor pedepse adecvate și confiscarea bunurilor.

La fel ca unele dintre statele membre ale UE, și această regiune a fost afectată de fenomenul luptătorilor teroriști străini și al recrudescenței radicalizării. Sute de persoane din regiune s-au alăturat luptătorilor din zone de conflict precum Siria și Irak. Este necesară o strategie globală, care să beneficieze de sprijinul politic necesar, pentru a preveni și a contracara într-un mod eficace radicalizarea, în strânsă cooperare cu liderii religioși și comunitățile religioase, cu asistenții sociali și cu lucrătorii din prima linie, cu sistemul de învățământ și cu organizațiile de tineret. Cazurile de discursuri de incitare la ură trebuie să fie abordate cu mai multă fermitate. Serviciile de informații și de aplicare a legii trebuie să adopte o abordare specifică pentru a anihila activitățile teroriste și pentru a împiedica deplasările teroriștilor și fluxul de arme ilegale. Este necesară, de asemenea, o politică judiciară coerentă față de delincvenți.

b) Drepturile fundamentale

Drepturile fundamentale se află în centrul valorilor UE și constituie un element esențial al procesului de aderare. Drepturile fundamentale sunt în mare măsură consacrate în legislația țărilor implicate în procesul de aderare, dar este necesar să se depună eforturi suplimentare pentru a se asigura punerea deplină a acestora în practică.

Libertatea de exprimare și libertatea mass-mediei reprezintă în continuare un motiv important de preocupare. În 2014 s-au constatat deja exemple de regrese în acest domeniu. Această tendință a continuat în 2015. Au avut loc ingerințe nejustificate ale puterii politice în activitatea organismelor publice de radiodifuziune și de televiziune din Balcanii de Vest și s-au înregistrat cazuri de intimidare a jurnaliștilor, iar progresele constatate în materie de autoreglementare a mass-mediei sunt limitate. În Turcia, libertatea de exprimare a fost îngrădită și mai mult, atât prin modificări legislative, cât și în practică, prin aducerea jurnaliștilor în fața justiției sub pretextul unor presupuse insulte la adresa unor politicieni la nivel înalt, inclusiv a președintelui, și prin aplicarea de amenzi ridicate care au un efect disuasiv asupra libertății de a prezenta situația în mass-media. Comisia continuă să acorde prioritate activității legate de libertatea de exprimare și de libertatea mass-mediei în cadrul procesului de aderare la UE. La data de 4 noiembrie 2015, Comisia a organizat cea de-a treia ediție a conferinței „Speak-Up!”, care a reunit principalele părți interesate din sectorul mass-mediei, din societatea civilă și din cadrul autorităților naționale, pentru a aborda principalele provocări și a pentru întări eforturile de sprijinire a libertății de exprimare în regiune.

Este necesară o mai bună protecție a minorităților, în special a romilor. În Balcanii de Vest și în Turcia, romii continuă să fie victime ale rasismului, ale discriminării și ale excluziunii sociale, iar cei mai mulți dintre ei trăiesc în condiții de sărăcie extremă, fără a beneficia într-o măsură suficientă de acces la asistență medicală, la educație și formare, la locuințe și la locuri de muncă.

Discriminarea și ostilitatea față de alte categorii vulnerabile, inclusiv pe motive de orientare sexuală sau de identitate de gen, reprezintă, de asemenea, un motiv serios de îngrijorare. Este necesară o politică de „toleranță zero” față de violența, de intimidarea și de discursurile de incitare la ură împotriva persoanelor vulnerabile care aparțin atât categoriilor menționate mai sus, cât și altor categorii. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a promova egalitatea între femei și bărbați, inclusiv în ceea ce privește combaterea violenței domestice, pentru a îmbunătăți drepturile copilului, pentru a sprijini persoanele cu handicap, dar și pentru a facilita într-o mai mare măsură accesul la justiție. Este necesar un cadru instituțional mai solid pentru protecția drepturilor fundamentale, în special pentru a promova activitatea avocaților

poporului și pentru a sprijini activitatea organizațiilor neguvernamentale (ONG) și a apărătorilor drepturilor omului.

c) Dezvoltare economică și competitivitate

Aderarea la UE nu se rezumă doar la respectarea normelor și a standardelor UE; este vorba, de asemenea, despre pregătirile necesare pentru ca țara în cauză să devină, din punct de vedere economic, capabilă să adere, astfel încât să avem certitudinea că ea poate fructifica toate avantajele aderării la UE, contribuind în același timp la creșterea și la prosperitatea economiei Uniunii.

În toate țările implicate în procesul de aderare persistă provocări semnificative în ceea ce privește reformele economice, competitivitatea, crearea de locuri de muncă, consolidarea bugetară și creșterea economică favorabilă incluziunii. Deși toate țările implicate în procesul de aderare au menținut, în mare măsură, o stabilitate macroeconomică globală și continuă să înregistreze o redresare economică modestă, toate țările din Balcanii de Vest se confruntă cu provocări economice și sociale structurale majore, cu rate ridicate ale șomajului și cu niveluri scăzute ale veniturilor. Infrastructurile și sistemele de învățământ necesită îmbunătățiri. În mai multe țări, lipsa de oportunități de angajare atractive pe piața internă se reflectă în volumul important al sumelor de bani trimise din străinătate de emigranți. În Kosovo și în Bosnia și Herțegovina acestea reprezintă peste 11 % și, respectiv, 12,6 % din PIB. Deși aceste transferuri de fonduri compensează parțial deficitele comerciale persistente și consumul de combustibil, ele diminuează motivația necesară pentru a ocupa un loc de muncă.

Securitatea juridică, un sistem judiciar independent și funcțional, capabil să asigure respectarea drepturilor fundamentale, inclusiv a drepturilor de proprietate, o administrație publică funcțională și aplicarea uniformă a normelor reprezintă, de asemenea, condiții prealabile pentru a atrage investitori și pentru a stimula creșterea economică și crearea de locuri de muncă. Deficiențele legate de statul de drept, de asigurarea respectării normelor în materie de concurență și de gestionarea finanțelor publice, precum și schimbările frecvente aduse autorizațiilor și impozitelor agravează riscul de corupție, având un impact negativ asupra climatului investițional. Țările din Balcanii de Vest sunt afectate de niveluri reduse de industrializare, de productivitatea scăzută a întreprinderilor industriale existente, precum și de deficiențele guvernantei din sectorul industrial. Acești factori explică motivele pentru care investițiile străine în Balcanii de Vest rămân modeste, ceea ce împiedică transferul necesar de bune practici și de know-how și, astfel, nu permite accelerarea ritmului de creștere a productivității.

Cele mai recente evoluții și proiecții economice includ următoarele:

- ⇒ în mare măsură, stabilitatea macroeconomică a fost menținută în țările implicate în procesul de aderare, dar consolidarea bugetară este în continuare dificilă, nivelul ridicat al datoriei publice constituind o problemă cu care se confruntă mai multe dintre aceste țări;
- ⇒ potrivit previziunilor, țările candidate din Balcanii de Vest vor înregistra, în medie, o creștere economică de 2,5 % în 2015;
- ⇒ deși este mai ridicată decât în trecut, această rată de creștere economică nu s-a concretizat într-o creștere a numărului de locuri de muncă. Rata șomajului rămâne la un nivel ridicat, în special în rândul tinerilor și al femeilor, și este, în medie, de circa 22 % în Balcanii de Vest, valori mult mai ridicate înregistrându-se însă în Bosnia și

Herțegovina, în Kosovo și în fosta Republică iugoslavă a Macedoniei. Nivelul ridicat al sărăciei reprezintă în continuare un motiv serios de îngrijorare;

- ⇒ principalul partener comercial al țărilor din Balcanii de Vest este UE, aproximativ 60 % din exporturile din regiune îndreptându-se către UE. De asemenea, UE este de departe cel mai important furnizor de investiții străine directe;
- ⇒ în 2014, Turcia a înregistrat o stabilizare a creșterii economice la 2,9 %, în scădere comparativ cu nivelul de 4,2 % din anul anterior. Pentru 2015 se prevede o ușoară intensificare a creșterii economice. Lira turcească s-a depreciat, iar deficitul de cont curent a scăzut de la aproape 8 % din PIB în 2014 la mai puțin de 6 % în 2015, reflectând încetinirea ritmului de creștere a cererii interne și scăderea prețurilor la energie. Rezultatele economice obținute recent de Turcia evidențiază atât potențialul ridicat al economiei sale, cât și dezechilibrele care persistă în cadrul acesteia;
- ⇒ UE rămâne principalul partener comercial al Turciei, peste 40 % din exporturile acesteia îndreptându-se către UE. Turcia a devenit o bază de investiții pentru întreprinderile europene, integrându-se tot mai mult în lanțul de aprovizionare și de producție al UE. Aproximativ 60 % din investițiile străine directe în Turcia provin din UE.

Valorificând experiența dobândită de statele membre ale UE în cadrul Semestrului european, Comisia își intensifică sprijinul pentru îmbunătățirea guvernancei economice și a competitivității în țările implicate în procesul de aderare. Acest lucru ar trebui să ajute țările implicate în procesul de aderare să își valorifice la maximum potențialul de creștere durabilă și de creare de locuri de muncă, să își îmbunătățească planificarea și eșalonarea reformelor structurale și, în ultimă instanță, să îndeplinească criteriile economice. Acest sprijin este important mai ales în ceea ce privește țările din Balcanii de Vest, deoarece niciuna din acestea nu este considerată încă a fi o economie de piață funcțională.

La începutul anului 2015, toate țările implicate în procesul de aderare au prezentat programe de reformă economică, care au stabilit atât cadrul de politică macroeconomică și bugetară pe termen mediu, cât și, în cazul țărilor din Balcanii de Vest, reforme structurale. Pe baza analizei acestor programe de către Comisie și a recomandărilor formulate de aceasta, miniștrii finanțelor din UE și cei ai țărilor vizate s-au reunit în mai 2015 și au adoptat recomandările comune privind reformele necesare pentru a sprijini creșterea economică și competitivitatea pe termen lung. Aceste recomandări se reflectă pe deplin în rapoartele anuale corespunzătoare ale Comisiei, care oferă orientări suplimentare privind domeniile prioritare ale reformelor. De asemenea, finanțarea IPA este mai bine direcționată.

Începând de anul viitor, programele de reformă economică vor fi prezentate sub forma unui document unic integrat, care va pune un accent mai puternic pe provocările legate de ocuparea forței de muncă și pe cele de ordin social. Exercițiul programelor de reformă economică va continua cu o frecvență anuală.

În ceea ce privește Turcia, această țară și UE sunt reciproc interesate în promovarea reformelor economice, în efectuarea de schimburi de experiență, în alinierea pozițiilor în cadrul G20 și în aprofundarea integrării economice. Comisia a inițiat o evaluare detaliată a impactului, care va sta la baza unui mandat de negociere având drept obiect modernizarea și extinderea uniunii vamale UE-Turcia. Scopul urmărit este de a intensifica relațiile comerciale pentru a ajunge la un nivel proporțional cu importanța strategică a relațiilor UE-Turcia și cu nivelul schimburilor lor economice. Se va stabili un dialog economic la nivel înalt UE-Turcia, completat de un forum de afaceri UE-Turcia, iar dialogul la nivel înalt în domeniul energiei va fi continuat.

Creșterea competitivității și introducerea unor măsuri de stimulare a creării de locuri de muncă în regiune ar trebui să atenueze presiunile exercitate asupra UE de migrația din țările implicate în procesul de aderare. În mod similar cu situația din trecut, posibila necesitate și natura măsurilor tranzitorii și/sau posibila necesitate și natura unui mecanism de salvagardare privind libera circulație a lucrătorilor vor fi abordate în cursul negocierilor de aderare referitoare la extinderea viitoare, ținând cont de o evaluare a impactului care urmează să fie efectuată.

d) Funcționarea instituțiilor democratice și reforma administrației publice

Este în continuare necesar să se abordeze în totalitate aspectele legate de buna funcționare și de stabilitatea principalelor instituții garante ale democrației. În mai multe țări instituțiile democratice rămân fragile. Lipsește o cultură a compromisului, iar rolul parlamentelor naționale este insuficient dezvoltat. În cursul perioadei de raportare s-au înregistrat cazuri de boicotare a parlamentului în fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, în Albania și în Muntenegru. În Kosovo și în Muntenegru, unii membri ai opoziției au fost implicați în acte de violență împotriva guvernului. Controlul parlamentar este deseori subminat de utilizarea excesivă a procedurilor de urgență pentru adoptarea de acte legislative, de lipsa de soliditate a sistemelor de comisii parlamentare și ale procedurilor acestora și de insuficienta consultare a părților interesate, contribuțiile din partea experților fiind reduse la minimum.

Deși, în sine, desfășurarea de alegeri libere și corecte ridică mai puține probleme decât în trecut, alegerile sunt adesea percepute ca o ocazie de a câștiga controlul politic asupra instituțiilor de stat. Reforma administrației publice este esențială în această privință și trebuie să prevadă profesionalizarea și depolitizarea funcției publice.

Reforma administrației publice, împreună cu statul de drept și cu guvernanta economică, reprezintă o componentă transversală de o importanță fundamentală pentru succesul reformelor politice și economice, care constituie baza punerii în aplicare a normelor și a standardelor UE.

O administrație publică funcțională este necesară pentru guvernanta și responsabilitatea democratică. Calitatea administrației are, de asemenea, un impact direct asupra capacității guvernelor de a presta servicii publice, de a preveni și a combate corupția și de a stimula competitivitatea și creșterea economică. Este esențial ca principiile meritocrației să fie integrate în gestionarea funcției publice și să se asigure proceduri administrative adecvate. Anul trecut s-au înregistrat progrese în unele țări, dar trebuie depuse în continuare eforturi mult mai susținute.

De asemenea, este necesar ca țările să ajungă la un echilibru adecvat între administrațiile centrale, regionale și locale, care să asigure un sprijin optim pentru punerea în aplicare a reformelor și pentru prestarea de servicii pentru cetățeni. Autorităților locale și regionale le revine, la rândul lor, un rol determinant în procesul de aliniere la acquis-ul UE și, în cele din urmă, în aplicarea normelor UE.

Cetățenii au nu numai dreptul la o bună administrație, ci și dreptul de a participa în mod activ la procesul de elaborare a politicilor. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru consolidarea democrației participative și pentru dezvoltarea dialogului dintre factorii de decizie și părțile interesate. O societate civilă care dispune de mijloace de acțiune este o componentă esențială a oricărui sistem democratic. Ea consolidează responsabilitatea politică și coeziunea socială, aprofundând înțelegerea și caracterul participativ al reformelor legate de aderare și sprijinind reconcilierea în cadrul unor societăți scindate de diversele conflicte.

În anumite cazuri, este necesar să se creeze un mediu mai favorabil, care să asigure condiții mai propice dialogului privind politicile și să furnizeze contribuții imparțiale la procesul decizional, bazate pe statistici de calitate furnizate de organisme de statistică naționale independente. Trebuie să se garanteze independența și eficacitatea unor organisme-cheie

precum avocatul poporului și instituțiile naționale de audit, iar recomandările acestora trebuie urmate de măsuri corespunzătoare.

III. COOPERARE REGIONALĂ

a) Agenda privind conectivitatea

Conectivitatea este în centrul eforturilor depuse de Comisie pentru a promova integrarea între diferitele țări și între aceste țări și UE. Aceste eforturi contribuie, de asemenea, la impulsivitatea perspectivei europene a acestor țări. Pentru o mai bună conectivitate este necesar atât să se realizeze investiții în infrastructurile de transporturi și energetice, cât și să se pună în aplicare măsuri fără caracter normativ pentru a deschide piețele, pentru a elimina barierele din calea integrării și pentru a crea un mediu de reglementare transparent.

Îmbunătățirea conectivității în regiunea Balcanilor de Vest și cu UE este un factor esențial pentru creșterea economică și pentru ocuparea forței de muncă, deoarece consolidează coloana vertebrală a competitivității acestor țări. Cetățenii țărilor dornice să adere la UE vor profita, încă înainte de aderare, de avantajele evidente ale îmbunătățirii conectivității, care va crea oportunități și pentru investitorii din UE. Agenda privind conectivitatea este strâns legată de guvernanta economică și de programele de reformă economică elaborate de țările implicate în procesul de aderare. În plus, Agenda privind conectivitatea contribuie la stabilirea unor punți de legătură în această regiune, la dezvoltarea unor relații de bună vecinătate și la promovarea păcii și a reconcilierii.

În prezent, se realizează progrese importante în cadrul „Procesului de la Berlin” și al „Grupului celor 6 din Balcanii de Vest”, care susțin o abordare regională constând în stabilirea unor priorități realiste pentru principalele proiecte și investiții în materie de infrastructuri, precum și în încurajarea reformelor necesare. În luna august, la Viena, șefii de stat și de guvern din această regiune, împreună cu omologii lor din mai multe state membre, au trecut în revistă progresele realizate și prioritățile convenite cu privire la continuarea dezvoltării infrastructurilor.

În domeniul **transporturilor**, summitul de la Viena a concretizat acordul privind rețeaua centrală încheiat de țările din Balcanii de Vest în aprilie 2015, și acordul din iunie 2015 privind extinderea către Balcanii de Vest a trei coridoare centrale ale rețelelor transeuropene de transport. Țările participante au stabilit proiectele care trebuie realizate cu prioritate până în 2020 pe anumite tronsoane ale acestor coridoare. Pentru a asigura durabilitatea și a obține totodată rezultate pe termen scurt, țările participante au convenit să pună în aplicare înainte de următoarea reuniune la nivel înalt, care va avea loc la Paris în vara anului 2016, o serie de măsuri fără caracter normativ, cum ar fi alinierea și simplificarea procedurilor de trecere a frontierei, a siguranței rutiere și a sistemelor de întreținere. La realizarea acestor obiective va contribui și finalizarea viitorului tratat de instituire a unei comunități a transporturilor, care va promova integrarea piețelor și a infrastructurilor de transport terestru, ajutând în același timp țările din Balcanii de Vest să pună în aplicare standardele UE în domeniul transportului terestru.

De asemenea, au fost selectate o serie de proiecte prioritare dintre cele 35 de proiecte de interes pentru Comunitatea **Energiei** (PICE), deja convenite, printre proiectele selectate numărându-se cel privind liniile de interconexiune pentru energia electrică. În plus, țările participante au convenit să întreprindă acțiuni în vederea creării unei piețe regionale a energiei electrice. Printre măsurile care vor permite să se obțină rezultate și pe termen scurt se numără asigurarea conformității depline cu cerințele juridice prevăzute în prezent de Tratatul de

instituire a Comunității Energiei, inclusiv în ceea ce privește degрупarea, accesul terților și întărirea independenței procesului de reglementare.

În ceea ce privește schimbările climatice, țările dornice să adere la UE vor trebui să realizeze reforme importante consecvente cu cadrul UE de politici privind clima și energia pentru 2030 și să își pună în aplicare angajamentele internaționale privind schimbările climatice.

Proiectele de investiții identificate vor necesita un nivel ridicat de finanțare și de cofinanțare, inclusiv prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest, și urmăresc să susțină investițiile care impulsionează crearea de locuri de muncă și creșterea economică și care promovează conectivitatea în regiune. Coordonarea cu instituțiile financiare internaționale (IFI) este în curs de consolidare. Țările din Balcanii de Vest au instituit comitete naționale de investiții, care au elaborat schițe de rezerve unice de proiecte ce vor trebui să devină mecanisme credibile de planificare și de ierarhizare a priorităților, astfel încât țările respective să dispună de resursele bugetare și de marja fiscală necesare pentru a contracta finanțarea prin împrumut care condiționează punerea în aplicare la timp a tuturor proiectelor.

Tineretul și educația constituie o altă prioritate-cheie. Comisia salută acordul la care s-a ajuns cu privire la „Agenda pozitivă pentru tineretul din Balcanii de Vest” și acordul convenit în cadrul Platformei pentru Balcanii de Vest în domeniul educației și al formării cu privire la unsprezece proiecte regionale ce vizează susținerea reformelor și creșterea capacităților. Vor fi promovate în continuare inițiativele din cadrul programelor Erasmus +, printre care crearea unei „Ferestre pentru tineret” și încurajarea spiritului antreprenorial. De asemenea, Comisia sprijină activitatea desfășurată de Consiliul de cooperare regională cu țările implicate privind recunoașterea reciprocă a diplomelor, care ar îmbunătăți mobilitatea regională și ar crește eficiența piețelor forței de muncă.

O altă prioritate pentru această regiune o constituie continuarea **integrării pieței**. Taxele vamale și contingentele tarifare pentru produse agricole și industriale au fost eliminate ca urmare a creării Spațiului Central European de Comerț Liber (CEFTA). Volumul redus al fluxurilor comerciale intraregionale se explică în mare măsură prin insuficienta competitivitate a întreprinderilor. Țările în cauză au prevăzut măsuri specifice privind competitivitatea în programele de reformă economică transmise Comisiei Europene în luna ianuarie 2015. Va fi important, de asemenea, să se ajungă la o combinație echilibrată de stimulente pentru întreprinderi, astfel încât să se evite concurența fiscală dăunătoare. Comisia va efectua un studiu comparativ privind stimulentele pentru întreprinderi.

În domeniul **TIC și al comunicațiilor electronice**, piața unică digitală a UE ar trebui să fie considerată de țările implicate în procesul de aderare ca un model ce permite să li se asigure consumatorilor și întreprinderilor un acces mai ușor la bunuri și servicii digitale, să se creeze mediul adecvat și condițiile concurențiale echitabile propice dezvoltării rețelelor digitale și a serviciilor novatoare și să se valorifice la maximum potențialul de creștere al economiei digitale. În cadrul inițiativei e-SEE, Consiliul de cooperare regională și țările implicate au început deja să coopereze în mod concret în acest domeniu, de exemplu în cadrul acțiunilor ce vizează crearea unei zone fără tarife de roaming în Balcanii de Vest.

Comisia sprijină pe deplin activitatea Procesului de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEEC) și a Consiliului de Cooperare Regională (RCC), inclusiv Strategia regională pentru 2020 și prioritatea pe care aceasta o acordă susținerii cooperării și a dezvoltării economice în regiune. Comisia salută intensificarea activității inițiativei „Grupului celor 6 din Balcanii de Vest”, care a sprijinit, la rândul său, decizia de a pune accentul pe conectivitate în cadrul „Procesului de la Berlin”.

Comisia va continua să sprijine activitatea desfășurată în aceste domenii și să analizeze împreună cu țările din Balcanii de Vest noi domenii de cooperare. Aceasta va include cele mai bune practici ale UE în materie de stabilire a priorităților regionale, cum ar fi strategia de specializare inteligentă, care poate încuraja creșterea investițiilor în cercetare și inovare și în învățământul profesional și tehnic.

b) Relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională

Relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere și ale celui de extindere, care continuă să producă schimbări și să consolideze stabilitatea în țările din Europa de Sud-Est care aspiră la statutul de membru al UE. Au fost intensificate contactele și cooperarea la nivel bilateral și regional, inclusiv în domenii sensibile, cum ar fi crimele de război, întoarcerea refugiaților, criminalitatea organizată și cooperarea polițienească. Relațiile de bună vecinătate continuă să fie consolidate și prin intermediul diverselor inițiative de cooperare regională. Contactele regionale la nivel de prim-miniștri și miniștri au devenit, de asemenea, din ce în ce mai frecvente. Este important ca aceste inițiative să fie complementare, favorabile incluziunii, asumate la nivel regional și orientate către nivelul regional. În luna august, Muntenegru a semnat acorduri privind frontierele cu Bosnia și Herțegovina și cu Kosovo. Ar trebui continuată cooperarea regională privind aspectele de mediu, acordându-se o atenție deosebită prevenirii inundațiilor și apei (bazinele hidrografice transfrontaliere), poluării aerului și protecției naturii (zonele protejate transfrontaliere).

În același timp, este necesar să se depună eforturi suplimentare pentru soluționarea **diferendelor bilaterale** dintre țările implicate în procesul de aderare și pentru soluționarea diferendelor cu statele membre. Relațiile bilaterale în regiune continuă să fie afectate de multe probleme nesoluționate, în special de cele rezultate în urma destrămării fostei Iugoslavii, cum ar fi conflictele interetnice și cele legate de statut, situația minorităților, răspunderea pentru crimele de război, persoanele dispărute, persoanele strămutate și delimitarea frontierelor. Reconcilierea și leadershipul politic responsabil sunt esențiale în vederea promovării stabilității și a susținerii creării în Europa de Sud-Est a unui mediu propice pentru depășirea moștenirii trecutului, reducându-se astfel la minimum riscul ca problemele bilaterale nesoluționate să fie folosite în scop politic. Ar trebui să se acorde un sprijin mai important eforturilor de reconciliere depuse în această regiune, de exemplu prin intermediul inițiativei „Adevăr și reconciliere” a Coaliției pentru comisia de reconciliere (RECOM).

Problemele bilaterale trebuie să fie soluționate de părțile implicate cât mai repede posibil și nu ar trebui să frâneze procesul de aderare, care ar trebui să se bazeze pe condiționalitatea stabilită. Comisia îndeamnă părțile să depună toate eforturile necesare în vederea soluționării diferendelor nerezolvate, în conformitate cu principiile și cu mijloacele stabilite, inclusiv prin sesizarea, dacă este necesar, a Curții Internaționale de Justiție sau a altor organisme, permanente sau instituite ad-hoc, de soluționare a litigiilor. Climatul pozitiv în care s-a desfășurat, în luna august, summitul de la Viena - în cadrul căruia șefii de stat și de guvern din Balcanii de Vest au semnat un acord prin care se angajează să nu își blocheze reciproc progresele realizate în direcția aderării la UE și să apeleze la arbitrajul internațional ori de câte ori problemele bilaterale nu pot fi rezolvate de către părțile implicate - este salutar și ar trebui să fie consolidat în continuare.

S-au înregistrat progrese importante în procesul de normalizare a relațiilor dintre Serbia și Kosovo, iar în august au fost semnate noi acorduri de referință. Acest proces trebuie să fie monitorizat și trebuie să fie puse în aplicare toate acordurile (inclusiv Acordul de la Bruxelles³). UE a integrat obligația de normalizare a relațiilor în cadrul pentru negocierile de

³ Aprilie 2013, „Primul acord cu privire la principiile aplicabile normalizării relațiilor”.

aderare cu Serbia și în ASA cu Kosovo. În ceea ce privește fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, menținerea relațiilor de bună vecinătate, inclusiv găsirea fără întârziere, sub auspiciile ONU, a unei soluții negociate și reciproc acceptabile în privința denumirii țării, rămâne un aspect esențial.

Comisia va continua să ofere sprijin politic pentru ca toate țările vizate să rezolve cât mai repede posibil problemele bilaterale și va continua să susțină în mod activ eforturile depuse în cadrul altor foruri în vederea găsirii de soluții.

Comisia salută sprijinul **Turciei** privind reluarea convorbirilor purtate sub egida ONU în vederea ajungerii la o soluție în Cipru. În prezent, este important ca aceste convorbiri să înregistreze progrese în cel mai scurt termen posibil. În conformitate cu pozițiile pe care Consiliul și Comisia le-au adoptat în mod repetat în anii anteriori, în prezent este imperios necesar ca Turcia să își îndeplinească obligația de a pune în aplicare pe deplin Protocolul adițional și să realizeze progrese pe calea normalizării relațiilor cu Republica Cipru. Acest lucru ar putea da un nou impuls procesului de aderare. Comisia încurajează, de asemenea, evitarea oricărei amenințări, surse de fricțiune sau acțiuni care afectează relațiile de bună vecinătate și soluționarea pe cale pașnică a diferendelor. Comisia subliniază toate drepturile suverane ale statelor membre ale UE. Printre acestea se numără, *inter alia*, dreptul de a semna acorduri bilaterale și dreptul de a explora și de a exploata resursele naturale în conformitate cu acquis-ul UE și cu dreptul internațional, inclusiv cu Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării.

IV. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Pe baza analizei de mai sus și a evaluărilor prezentate în rezumatele pe țări din anexă, Comisia formulează următoarele **concluzii** și **recomandări**:

I

1. Politica de extindere a UE constituie o investiție în **pacea, securitatea și stabilitatea** Europei. Ea oferă oportunități economice și comerciale sporite, în avantajul reciproc al UE și al țărilor care aspiră să devină membre ale Uniunii.
2. Țările implicate în procesul de aderare trebuie să îndeplinească criteriile consacrate pentru a deveni membre ale UE. Un proces de aderare riguros, bazat pe o **condiționalitate** strictă, dar echitabilă și pe **principiul meritelor proprii**, este esențial pentru credibilitatea politicii de extindere, pentru încurajarea țărilor implicate în procesul de aderare să efectueze reforme de amploare și pentru asigurarea sprijinului din partea cetățenilor UE.
3. Provocările cu care se confruntă țările implicate în procesul de aderare sunt de o asemenea natură încât niciuna dintre ele nu va fi pregătită să adere la UE în cursul mandatului actualei Comisii. Astfel, este cu atât mai necesar să se reafirme importanța deosebită acordată principiului **„abordării cu prioritate a elementelor fundamentale”**, care va fi **piatra de temelie a politicii de extindere** ce va fi aplicată de actuala Comisie.
4. Prin urmare, Comisia va continua să își concentreze eforturile asupra asigurării faptului că țările acordă prioritate reformelor din domeniile **statului de drept**, inclusiv reformele judiciare și combaterea criminalității organizate și a corupției, al **drepturilor fundamentale**, printre care libertatea de exprimare și combaterea discriminării, în special a discriminării comunității LGBTI și a romilor, precum și al funcționării instituțiilor democratice, inclusiv **reforma administrației publice**.

De asemenea, Comisia va depune eforturi pentru promovarea **dezvoltării economice** și pentru consolidarea competitivității.

5. **Elementele fundamentale sunt indisociabile și se susțin reciproc.** Consolidarea statului de drept crește securitatea juridică, încurajează și protejează investițiile și contribuie în mod semnificativ la sprijinirea dezvoltării economice și a competitivității. Este imperativ ca procesul de extindere să faciliteze aceste sinergii, pentru a imprima un elan mai puternic reformelor economice, astfel încât țările care doresc să adere la UE să profite de avantajele unor economii de piață funcționale însoțite de un stat de drept înainte de aderare și să contribuie la buna funcționare a Uniunii în ansamblu.
6. Balcanii de Vest și Turcia au fost grav afectate de **criza refugiaților**, iar Turcia, în special, joacă un rol esențial în furnizarea de ajutor umanitar pentru refugiați. Pentru a face față acestui fenomen, trebuie urgent intensificată cooperarea cu întreaga regiune, în scopul de a identifica persoanele care au nevoie de protecție, de a furniza asistență, de a securiza frontierele externe ale UE și de a neutraliza rețelele infracționale implicate în traficul de persoane. UE oferă un ajutor substanțial în acest scop. În plus, Comisia a propus ca toate țările implicate în procesul de aderare să fie incluse pe lista țărilor terțe de origine sigure.
7. Pentru Balcanii de Vest, perspectiva clară de aderare la UE este un factor-cheie de stabilizare, într-o regiune în care sunt necesare eforturi permanente pentru a se depăși moștenirea trecutului și a se încuraja reconcilierea. **Relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională** sunt elemente esențiale ale Procesului de stabilizare și de asociere și ale politicii de extindere, iar anul trecut s-au înregistrat progrese semnificative în această privință.
8. Comisia acordă un sprijin puternic **Agendei privind conectivitatea**, care a înregistrat progrese importante în cadrul summitului de la Viena din luna august. S-a ajuns la un acord privind rețeaua centrală de transport, iar acum urmează să fie puse în aplicare proiecte-cheie privind infrastructurile de transporturi și energetice. Comisia va continua să sprijine acest proces, inclusiv printr-o finanțare importantă în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare.
9. Prezenta comunicare definește o **strategie globală pe termen mediu pentru politica de extindere a UE**. Comisia va continua să adopte comunicări anuale pentru a întocmi bilanțul progreselor realizate, pentru a trage concluzii, pentru a formula recomandări privind aspecte tematice sau legate de o țară și pentru a propune adaptări ale strategiei de ansamblu, dacă va fi cazul.
10. Comisia a instituit, cu titlu experimental, o nouă abordare, consolidată, a evaluărilor sale din cadrul **rapoartelor anuale de țară** în mai multe domenii esențiale ale reformei. Pe lângă raportarea cu privire la progresele înregistrate, această abordare pune mult mai mult accentul pe stadiul real de pregătire atins în ceea ce privește asumarea obligațiilor aferente calității de stat membru și pe furnizarea unor orientări mai clare cu privire la modul în care țările vizate trebuie să abordeze reformele. Acest lucru va duce la creșterea transparenței, facilitând o supraveghere mai atentă a reformelor de către toate părțile interesate, inclusiv societatea civilă, căreia trebuie să i se asigure condiții mai favorabile. O mai mare armonizare a evaluărilor permite, de asemenea, creșterea comparabilității între aceste țări.

II

11. **Munte negru:** negocierile de aderare la UE purtate cu Muntenegru au progresat. Cadrul legislativ aferent statului de drept a fost îmbunătățit și sunt în curs de înființare

noi instituții. În prezent, este esențial pentru procesul de negociere în ansamblu ca întregul sistem de stat de drept din Muntenegru să dea rezultate, în special pentru a permite constituirea unui bilanț în materie de combatere a corupției și a criminalității organizate. Progresele înregistrate în îndeplinirea criteriilor de referință intermediare referitoare la capitolele privind statul de drept și deficiențele relevante identificate, demonstrate prin rezultate concrete, vor determina ritmul general al negocierilor de aderare. Toate partidele politice ar trebui să dea dovadă de responsabilitate și să reia dialogul constructiv, iar Parlamentul trebuie să constituie principalul forum al dezbaterilor politice. De asemenea, Muntenegru trebuie să asigure punerea deplină în aplicare a noii legislații electorale. Muntenegru ar trebui să își reducă datoria publică și să ia măsuri pentru ca producția sa industrială și agricolă să devină mai competitivă.

12. **Serbia:** a luat măsuri importante, care ar trebui să conducă la deschiderea primelor capitole ale negocierilor de aderare la UE. În domeniul statului de drept au fost finalizate planuri globale de acțiune. De asemenea, Serbia a încheiat o serie de acorduri esențiale cu Kosovo, care marchează o etapă importantă a procesului de normalizare. Ritmul general al negocierilor va depinde, în special, de progresele durabile din aceste două domenii. Comisia așteaptă cu interes deschiderea primelor capitole de negociere în cadrul unei conferințe interguvernamentale (CIG) care va avea loc în anul în curs. În domeniul statului de drept, reforma justiției și lupta împotriva corupției și a criminalității organizate vor fi esențiale. Trebuie continuat procesul de reforme economice, iar accentul trebuie pus îndeosebi pe restructurarea întreprinderilor aflate în proprietatea statului și a utilităților publice. Din ce în ce mai mult, Serbia exercită un rol constructiv de prim ordin în regiune, care este determinant pentru îmbunătățirea legăturilor și a stabilității regionale. Serbia a fost puternic afectată de criza refugiaților, gestionând un aflus de peste două sute de mii de cetățeni din țări terțe, care au tranzitat teritoriul său de la începutul anului.
13. **Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei:** procesul de aderare la UE a fostei Republici iugoslave a Macedoniei continuă să se afle în impas. Dezvăluirile făcute în contextul scandalului interceptării comunicațiilor au confirmat profunda îngrijorare exprimată anterior de Comisie și de alți factori cu privire la ingerințele puterii politice în sistemul judiciar și în mass-media, la politizarea crescândă a instituțiilor de stat și la desfășurarea alegerilor. În același timp, această țară continuă să prezinte un nivel ridicat de aliniere la *acquis* în raport cu stadiul procesului de aderare. În prezent, întreaga atenție a actorilor politici trebuie să se îndrepte spre punerea în aplicare a „priorităților de reformă urgente” stabilite de Comisie și spre depășirea crizei politice. Bugetul ar trebui să fie orientat într-o mai mare măsură spre creșterea economică și ocuparea forței de muncă. Totodată, elaborarea, transparența și execuția bugetului ar trebuie îmbunătățite la toate nivelurile. Este în continuare esențial să se întreprindă acțiuni decisive pentru soluționarea diferendului privind denumirea țării. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a fost puternic afectată de criza refugiaților, gestionând un aflus de peste două sute de mii de cetățeni din țări terțe, care au tranzitat teritoriul său de la începutul anului.

Având în vedere progresele înregistrate până în prezent în ceea ce privește punerea în aplicare a acordului politic din iunie/iulie, Comisia este pregătită să își reitereze recomandarea de a deschide negocierile de aderare cu fosta Republică iugoslavă a Macedoniei.

Această recomandare este condiționată totuși de continuarea punerii în aplicare a acordului politic din iunie/iulie și de realizarea unor progrese semnificative în direcția implementării priorităților de reformă urgente. Această chestiune va fi abordată din nou după alegeri.

14. **Albania:** s-au înregistrat progrese constante în ceea ce privește abordarea priorităților esențiale pentru deschiderea negocierilor de aderare, în special în ceea ce privește reforma administrației publice și preparativele pentru o reformă în profunzime a sistemului judiciar. În prezent, este necesar să se adopte pachetul de reformă a sistemului judiciar, precum și să se realizeze noi progrese care să demonstreze că s-au obținut rezultate solide în materie de anchete proactive, de urmărire în justiție și de condamnări definitive la toate nivelurile în lupta împotriva corupției și a criminalității organizate. Adoptarea unor acte legislative care să prevadă excluderea infractorilor din parlament ar spori încrederea cetățenilor în reprezentanții lor politici și în instituțiile publice. Trebuie stabilit un dialog politic constructiv între partide pentru a se asigura durabilitatea procesului de reforme legate de aderarea la UE. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a continua consolidarea bugetară, pentru a îmbunătăți mediul de afaceri și pentru a combate economia informală.
15. **Bosnia și Herțegovina:** Bosnia și Herțegovina a revenit pe făgașul reformelor necesare pentru a avansa în cadrul procesului de aderare la UE. Pentru ca UE să ia în considerare o cerere de aderare adresată de Bosnia și Herțegovina, punerea în aplicare a programului de reformă adoptat în luna iulie prin consens politic trebuie să înregistreze progrese semnificative. În prezent, angajamentele scrise trebuie să se concretizeze prin adoptarea și punerea în aplicare a reformelor necesare, în special cele din domeniul statului de drept, inclusiv în ceea ce privește lupta împotriva corupției și a criminalității organizate, dar și a reformelor socioeconomice. Pentru a soluționa problema nivelului ridicat al șomajului și a ratelor scăzute de participare la forța de muncă, această țară ar trebui să reducă rigiditățile pieței forței de muncă, inclusiv prin reducerea sarcinii fiscale asupra costului forței de muncă. Dialogul structurat privind justiția ar trebui să fie instrumentul utilizat pentru eliminarea deficiențelor care persistă în sistemul judiciar din Bosnia și Herțegovina. Pentru a putea răspunde provocărilor cu care se va confrunta în cadrul procesului de aderare la UE, această țară trebuie să își consolideze administrația publică, să stabilească o mai bună cooperare la toate nivelurile și să instituie un mecanism de coordonare eficace cu privire la aspectele referitoare la UE. Adaptarea Acordului de stabilizare și de asociere, astfel încât să țină seama de aderarea Croației la UE, trebuie finalizată în regim de urgență.
16. **Kosovo:** Comisia salută semnarea Acordului de stabilizare și de asociere, care asigură un cadru global pentru intensificarea relațiilor economice și politice dintre UE și Kosovo. Decizia acestei țări de a înființa secțiuni specializate în cadrul instanțelor judecătorești, care să judece crimele grave comise în contextul conflictului din Kosovo, constituie un progres remarcabil. De asemenea, Kosovo a încheiat acorduri-cheie cu Serbia, care marchează un moment de referință în procesul de normalizare. Kosovo ar trebui să mențină această dinamică pozitivă, inclusiv prin abordarea numeroaselor provocări iminente în materie de reforme, mai ales în domeniul statului de drept în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate și a corupției. Guvernul și Adunarea trebuie să ia de urgență măsurile necesare pentru numirea neîntârziată, pe bază de merit, a membrilor consiliilor de administrație ale unui număr important de instituții și de autorități de reglementare independente. Comisia salută progresele realizate în vederea îndeplinirii cerințelor procesului de liberalizare a vizelor. Kosovo a luat unele măsuri eficace pe termen scurt în vederea limitării migrației neregulamentare în UE. Adunarea ar trebui să aibă posibilitatea de a organiza o dezbatere liberă și deschisă cu privire la toate problemele care afectează Kosovo, în conformitate cu procedurile democratice. Obstrucționarea lucrărilor Adunării și recurgerea la violență în scopuri politice sunt inacceptabile.

17. **Turcia:** este un partener strategic pentru Uniunea Europeană. În cursul anului trecut, UE și Turcia au continuat să își intensifice cooperarea în domenii-cheie de interes comun. Turcia se confruntă cu grave probleme de politică externă și de securitate, una dintre acestea fiind amenințarea tot mai gravă reprezentată de terorism. De asemenea, Turcia se află în prima linie a crizei majore a refugiaților și oferă un sprijin considerabil unui număr de peste 2 milioane de refugiați sirieni aflați pe teritoriul său. Aprofundarea dialogului politic, a cooperării și a parteneriatului dintre UE și Turcia este esențială. Consiliul European a salutat Planul de acțiune comun privind refugiații și gestionarea migrației, ca parte a unei agende de cooperare globale bazate pe responsabilitate comună, pe angajamente reciproce și pe realizarea lor. UE și statele sale membre și-au exprimat disponibilitatea de a extinde cooperarea cu Turcia și de a-și intensifica substanțial angajamentul politic și financiar, în cadrul stabilit. Punerea în aplicare cu succes a Planului comun de acțiune va contribui la accelerarea îndeplinirii foii de parcurs privind liberalizarea vizelor în raport cu toate statele membre participante și la punerea în aplicare deplină a acordului privind readmisia. Progresele vor fi evaluate în primăvara anului 2016. Comisia va publica până atunci cel de al doilea raport de punere în aplicare privind regimul vizelor.

Progresele realizate de Turcia în procesul de reformă au fost îngreunate de un context marcat de reluarea alegerilor și de confruntări politice. Sistemul judiciar a fost afectat de deficiențe semnificative. În ceea ce privește libertatea de exprimare și libertatea de întrunire, situația a continuat să se deterioreze. Procesul de soluționare a problemei kurde a ajuns la un impas. În ceea ce privește alinierea la acquis-ul UE într-un mod mai general, Turcia a atins un nivel de pregătire satisfăcător în numeroase domenii. Este o economie de piață funcțională cu o creștere moderată, însă trebuie să corecteze în continuare dezechilibrele macroeconomice și să realizeze noi reforme structurale. UE și Turcia și-au intensificat acțiunile întreprinse pentru a crește vizibilitatea relațiilor economice și comerciale bilaterale, inclusiv prin adoptarea principiilor modernizării și extinderii uniunii vamale și prin îmbunătățirea dialogului politic din sectorul energetic.

UE este pregătită să reia dialogul cu Turcia cu privire la întreaga sferă a agendei comune. Turcia trebuie să accelereze procesul de reformă în domeniul statului de drept și al drepturilor fundamentale. Reluarea neîntârziată a negocierilor de pace este un imperativ. Comisia așteaptă cu interes să colaboreze cu privire la aceste priorități-cheie cu noul guvern care va fi numit în urma alegerilor de la 1 noiembrie.

De asemenea, Consiliul European a concluzionat că procesul de aderare trebuie reimpulsionat în vederea înregistrării de progrese în cadrul negocierilor, în conformitate cu cadrul de negociere și cu concluziile relevante ale Consiliului. Comisia a propus deschiderea capitolului 17 și invită Consiliul să organizeze o conferință interguvernamentală înainte de sfârșitul anului 2015. În decembrie 2013 a fost prezentat un raport actualizat de examinare analitică pentru capitolul 31. Comisia va reexamina progresele realizate în alte capitole și intenționează să prezinte documente pregătitoare actualizate pentru capitolele 15, 23, 24 și 26 până în primăvara anului 2016. În acel moment vor putea începe discuțiile în cadrul Consiliului cu privire la toate aceste capitole, fără a se aduce atingere pozițiilor exprimate de statele membre. În special relansarea preparativelor în vederea deschiderii capitolelor 23 și 24 ar oferi Turciei o foaie de parcurs globală pentru reformele din domeniile esențiale reprezentate de statul de drept și de drepturile fundamentale.

În conformitate cu pozițiile pe care Consiliul și Comisia le-au adoptat în mod repetat în anii anteriori, în prezent este imperios necesar ca Turcia să își îndeplinească obligația de a pune în aplicare pe deplin Protocolul adițional și să realizeze progrese

pe calea normalizării relațiilor cu Republica Cipru. Comisia salută reluarea convorbirilor purtate sub egida ONU în vederea ajungerii la o soluție în Cipru. În prezent, este important ca aceste convorbiri să înregistreze progrese în cel mai scurt termen posibil. Angajamentul și contribuția concrete ale Turciei în favoarea unei astfel de soluționări globale sunt esențiale. UE și-a declarat disponibilitatea de a accepta condițiile unei înțelegeri care este conformă cu principiile pe care se întemeiază Uniunea.

V. ANEXE

1. Rezumate ale constatărilor rapoartelor de țară
2. Modificări aduse rapoartele anuale de țară
3. Statistici-cheie

ANEXA 1 - REZUMATE ALE CONSTATĂRILOR RAPOARTELOR DE ȚARĂ

Munte negru

În ceea ce privește **criteriile politice**, este necesar să se pună în aplicare integral noua legislație electorală adoptată în 2014, inclusiv dispozițiile referitoare la identificarea electronică a alegătorilor. Presupunul abuz de fonduri publice în folosul unor partide politice („scandalul înregistrărilor audio”) nu a fost urmat de nicio acțiune pe plan politic.

În cursul lunii septembrie, unele dintre partidele de opoziție au inițiat un boicot al Parlamentului. De asemenea, în fața sediului Parlamentului au fost organizate o serie de proteste. Acestea au condus, în cele din urmă, la ciocniri între poliție și protestatari, soldate cu vătămări corporale și cu daune materiale. Se așteaptă ca toate violențele și acuzațiile de utilizare excesivă a forței cu ocazia acestor evenimente să fie investigate în mod corespunzător. În același timp, toate partidele politice ar trebui să reia dialogul politic constructiv în cadrul Parlamentului.

S-au realizat unele progrese în direcția unei mai bune cooperări între guvern și organizațiile societății civile, în special în ceea ce privește participarea acestora la procesul de aderare, în care societatea civilă a continuat să exercite un rol activ. Trebuie să se creeze condiții favorabile voluntariatului, activismului civic și antreprenoriatului social.

În ceea ce privește reforma administrației publice, Muntenegru este relativ pregătit. Totuși, măsurile luate pentru a garanta că recrutarea funcționarilor publici se face pe bază de merit și pentru a se combate politizarea au oferit rezultate inegale; aceste măsuri ar trebui să fie aplicate la toate nivelurile, inclusiv pentru posturile de înalți funcționari publici. În ceea ce privește gestionarea finanțelor publice, este necesar ca Muntenegru să își alinieze standardele contabile la cele internaționale, să instituie un cadru de control intern solid și să îmbunătățească procedurile de asigurare a respectării legislației.

Sistemul judiciar este relativ pregătit. S-au luat măsuri importante pentru alinierea cadrului juridic la standardele europene și pentru creșterea nivelului de profesionalism și de independență. În prezent, ar trebui să se acorde prioritate punerii în aplicare. Nici în 2014 numărul de cauze aflate pe rol care au acumulat întârzieri nu a fost redus în mod semnificativ. Codurile deontologice pentru judecători și procurori sunt aliniate la standardele europene și internaționale relevante. Sunt în curs de aplicare o strategie de reformă a sistemului judiciar (2014-2018) și planul de acțiune aferent. În prezent, este imperativ ca noul sistem de recrutare, de evaluare profesională și de promovare să fie implementat pe deplin.

În ceea ce privește lupta împotriva corupției, Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire. Cu toate acestea, bilanțul rezultatelor obținute în materie de anchete eficace, de urmărire în justiție și de condamnări definitive în cazuri de corupție, în special în ceea ce privește corupția la nivel înalt, rămâne limitat. În lupta împotriva criminalității organizate s-a atins un anumit nivel de pregătire. Sunt necesare eforturi suplimentare, în special pentru a investiga rețelele infracționale mai importante și în lupta împotriva spălării de bani.

În general, negocierile de aderare vor continua să avanseze în funcție și de progresele realizate în privința statului de drept: va trebui ca aceste progrese să fie demonstrate și evaluate în funcție de rezultatele credibile obținute în lupta împotriva corupției și a criminalității organizate.

Cadrul juridic privind protecția drepturilor omului este, în linii mari, în conformitate cu standardele europene, dar persistă o serie de probleme legate de punerea în aplicare. Muntenegru a atins un anumit nivel de pregătire în domeniul libertății de exprimare. Persistă totuși motive de îngrijorare: în perioada de raportare s-au înregistrat atacuri împotriva unor profesioniști din mass-media și a unor bunuri din acest sector, chiar dacă numărul acestor acte

a scăzut față de anii anteriori. Unele cazuri de violență împotriva mass-mediei se află în continuare în așteptarea unei soluții, inclusiv cel mai grav, al asasinării unui redactor-șef în 2004. La lipsa unor standarde profesionale și etice solide se adaugă lipsa unei autoreglementări eficiente, motive pentru care nu se înregistrează progrese în ceea ce privește libertatea mass-mediei.

Munte negru a continuat să joace un rol constructiv în cooperarea regională și a luat măsuri importante pentru a ajunge la soluții reciproc acceptabile ale problemelor bilaterale cu țările învecinate, inclusiv prin semnarea de acorduri privind frontierele cu Bosnia și Herțegovina și Kosovo în luna august.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Munte negru este relativ pregătit pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește continuarea consolidării bugetare și a îmbunătățirii mediului de afaceri. În 2013 economia s-a redresat în urma recesiunilor succesive din 2009 și 2012. După o ușoară încetinire în 2014, creșterea economică înregistrează o nouă accelerare, stimulată de investiții. Deși construcția autostrăzii Bar-Boljare, împreună cu alte investiții în energie, transporturi și turism, va sprijini creșterea economică, costul autostrăzii riscă să compromită sustenabilitatea bugetară. Munte negru ar trebui să depună eforturi pentru a-și reduce datoria publică. Băncile se confruntă cu un nivel constant ridicat al creditelor neperformante, cu probleme legate de recuperarea creanțelor și cu o rentabilitate slabă, din cauza dimensiunii mici a pieței, creditele devenind astfel greu de obținut și cu costuri ridicate pentru contractanți. Deși se constată mici îmbunătățiri, performanța pieței forței de muncă rămâne nesatisfăcătoare, rata șomajului, în prezent de 18 %, fiind constant ridicată.

Munte negru este pregătit în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniune. Totuși, producția industrială și agricolă a Muntenegrului este afectată în continuare de nivelul redus de competitivitate, care ar trebui să fie îmbunătățită. Sunt necesare în continuare reforme majore pentru a consolida infrastructura fizică și capitalul uman al acestei țări și pentru a asigura un mediu de reglementare previzibil și favorabil.

În ceea ce privește **capacitatea sa de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Munte negru este relativ pregătit în cea mai mare parte a capitolelor acquis-ului, deși nivelul de aliniere variază. În ceea ce privește achizițiile publice, Munte negru este relativ pregătit. Trebuie depuse noi eforturi pentru a se evita apariția corupției pe parcursul ciclului achizițiilor publice. În ceea ce privește controlul financiar, Munte negru este, de asemenea, relativ pregătit, dar sunt necesare eforturi importante pentru a pune în aplicare controlul financiar intern public (CIFP) la toate nivelurile administrației publice și în întreprinderile aflate în proprietatea statului. În ceea ce privește statisticile, Munte negru a atins un anumit nivel de pregătire: sunt necesare eforturi semnificative, în special pentru a asigura alinierea datelor macroeconomice și a statisticilor privind întreprinderile la standardele UE.

Munte negru se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește, printre altele, mediul și schimbările climatice. Alinierea la acquis și consolidarea capacității administrative reprezintă în continuare o provocare importantă pentru Munte negru.

Serbia

În ceea ce privește **criteriile politice**, părțile interesate, inclusiv societatea civilă, au fost din ce în ce mai implicate în procesul de aderare. Deși cooperarea dintre autorități, pe de o parte, și organismele independente de reglementare și Avocatul Poporului, pe de altă parte, a înregistrat o recentă intensificare, cooperarea ar trebui să fie îmbunătățită în continuare. Ar trebui să se limiteze recurgerea la proceduri de urgență în cadrul Parlamentului. Vor fi necesare reforme constituționale pentru alinierea la standardele UE în anumite domenii.

Serbia este relativ pregătită în domeniul reformei administrației publice. S-au realizat progrese satisfăcătoare, datorită adoptării unui plan de acțiune detaliat. Serbia trebuie să rămână angajată în această direcție și să pună în aplicare obiectivele de reformă. O voință politică fermă rămâne esențială pentru profesionalizarea și depolitizarea administrației și pentru creșterea gradului de transparență a procedurilor de recrutare și de concediere, în special în cazul funcțiilor înalte de conducere.

Sistemul judiciar a atins un anumit nivel de pregătire. În luna mai au fost adoptate noile norme de evaluare a judecătorilor și a procurorilor. Cea mai mare parte a președinților de instanță au fost numiți cu titlu permanent. Sunt necesare măsuri suplimentare pentru eliminarea influenței politice. Calitatea și eficiența sistemului judiciar și accesul la justiție sunt afectate de o distribuție inegală a volumului de muncă, de numărul mare de cauze aflate pe rol care au acumulat întârzieri și de lipsa unui sistem de asistență juridică gratuită.

Serbia a atins un anumit nivel de pregătire în prevenirea și combaterea corupției, care rămâne larg răspândită. Eforturile de combatere a corupției nu au oferit încă rezultate semnificative. Cadrul instituțional nu acționează deocamdată ca un factor de descurajare credibil. Trebuie să se obțină rezultate în materie de anchete eficace, de urmărire în justiție și de condamnări în cazuri de corupție, inclusiv la nivel înalt.

Serbia dispune de un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. Au intrat în funcțiune noi laboratoare de chimie specializate în ADN și în droguri. Țara contribuie în mod activ la cooperarea internațională și regională. Serbia a adoptat strategii de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului, precum și o strategie în domeniul anchetelor financiare, dar nu dispune încă de o viziune strategică de ansamblu asupra situației criminalității organizate pe teritoriul său. Trebuie constituit un bilanț credibil al rezultatelor obținute în lupta împotriva criminalității organizate.

Există cadrul juridic și instituțional necesar pentru respectarea drepturilor fundamentale. Este necesar să se asigure punerea în aplicare coerentă în întreaga țară a acestui cadru, inclusiv în ceea ce privește protecția minorităților. Sunt necesare mai multe eforturi pentru asigurarea unor condiții care să permită exercitarea deplină a libertății mass-mediei și a libertății de exprimare, domenii în care Serbia a atins un anumit nivel de pregătire. Este necesar să se depună în continuare eforturi susținute pentru a îmbunătăți situația romilor, a refugiaților și a persoanelor strămutate. Autoritățile au luat măsuri pentru a îmbunătăți protecția drepturilor persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersex (LGBTI) și au facilitat din nou organizarea unui eveniment „Pride parade” la Belgrad. Este în continuare necesar să se creeze o cultură mai puternică a respectului față de persoanele LGBTI.

Serbia a participat în mod constructiv la inițiativele regionale și a întreprins acțiuni pentru a-și îmbunătăți relațiile bilaterale într-un spirit de reconciliere și de bună vecinătate. Prezența prim-ministrului sârb la comemorarea genocidului de la Srebrenița în luna iulie a trimis un mesaj pozitiv.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Kosovo**, Serbia și-a menținut angajamentul de a pune în aplicare Primul acord din aprilie 2013 cu privire la principiile aplicabile normalizării relațiilor și celelalte acorduri convenite în cadrul dialogului facilitat de UE. În luna august au fost finalizate acorduri esențiale privind energia, telecomunicațiile, crearea unei asociații/comunități a municipalităților cu majoritate sârbă, precum și podul de la Mitrovița. Dialogul a permis obținerea de noi rezultate concrete în domenii precum justiția, integrarea protecției civile, asigurările pentru vehicule, colectarea taxelor vamale și gestionarea integrată a frontierelor. S-au purtat, de asemenea, discuții constructive care au vizat îmbunătățirea cooperării privind combaterea fluxurilor de migrație din Kosovo. Măsurile luate au dat un nou elan normalizării relațiilor și ar trebui să aibă un impact pozitiv și concret asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor atât din Kosovo, cât și din Serbia.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Serbia este relativ pregătită pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în eliminarea unora dintre deficiențele politicilor și, pentru ca reformele structurale să avanseze, este necesar să se mențină dinamica pozitivă. Economia Serbiei își revine din recesiune. Datorită măsurilor importante de consolidare și îmbunătățirilor aduse colectării impozitelor, deficitul bugetar a scăzut considerabil. Consolidarea bugetară ar trebui să fie continuată și susținută prin punerea în aplicare a reformelor, astfel cum au fost planificate. Inflația rămâne foarte scăzută, permițând băncii centrale să reducă ratele dobânzilor. Deși este foarte ridicat, șomajul a scăzut sub 20 %. Restructurarea întreprinderilor aflate în proprietate publică și a principalelor utilități a avansat, dar sunt necesare progrese suplimentare. Sectorul privat este subdezvoltat și afectat de deficiențele statului de drept și de accesul dificil la finanțare. Trebuie continuat procesul de reforme economice, iar accentul trebuie pus îndeosebi pe restructurarea întreprinderilor publice și a utilităților publice.

Serbia este pregătită în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunii concurenței și forțelor pieței din Uniune. Sistemul educațional a rămas inefficient, infrastructura fizică, subdezvoltată, iar sectorul informal și ajutorul de stat sunt considerabile. Serbia trebuie să amelioreze calitatea sistemului de învățământ, orientându-l către nevoile de pe piața forței de muncă, să stimuleze investițiile private și să accelereze implementarea proiectelor de infrastructuri publice. Taxele parafiscale trebuie să fie mai bine reglementate și este necesar un cadru transparent privind sprijinul acordat de stat sectorului privat, care trebuie reorientat către obiective eficiente și orizontale, cum ar fi sprijinul pentru IMM-uri și pentru cercetare și dezvoltare.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Serbia a continuat alinierea la acquis a legislației sale în toate domeniile. Existența unor resurse financiare și umane adecvate și a unor cadre strategice solide va fi de o importanță capitală pentru menținerea ritmului reformelor. În prezent, legislația sârbă este aliniată în mare parte în domenii precum proprietatea intelectuală, politica antitrust și fuziunile și politica monetară. Serbia a instituit un comitet național de investiții, care reunește autorități naționale, donatori și instituții financiare internaționale (IFI) și care are sarcina de a coordona politica sârbă de investiții în sectoare-cheie ale rezervei unice de proiecte (energia, transporturile, mediul și infrastructurile relevante pentru activitatea economică), oferind un exemplu întregii regiuni. În domeniile achizițiilor publice, statisticii și controlului financiar, Serbia este relativ pregătită. Politica sa externă și de securitate va trebui aliniată la Politica externă și de securitate comună a Uniunii Europene în perioada premergătoare aderării.

Fluxurile de migrație mixtă au crescut într-un ritm spectacular, punând la grea încercare cadrul pentru azil și migrație al acestei țări. Cu sprijin din partea UE, dar și din alte părți, Serbia a depus eforturi considerabile pentru a le asigura adăpost și ajutor umanitar cetățenilor din țări terțe care au tranzitat teritoriul său. În același timp, Serbia ar trebui să continue eforturile depuse pentru a evita ca cetățenii sârbi să depună cereri de azil nefondate în statele membre ale UE și în țările Schengen, astfel încât regimul de călătorie fără vize să poată fi menținut.

Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei

În ceea ce privește **criteriile politice**, gravele probleme semnalate în anii anteriori au fost scoase în evidență de cea mai gravă criză politică ce a avut loc în această țară din 2001, declanșată de interceptarea comunicațiilor unor persoane care par să fie înalți funcționari guvernamentali, din care reies încălcări ale drepturilor fundamentale, ingerințe în independența justiției, în libertatea mass-mediei și în desfășurarea alegerilor, precum și acte de politizare și de corupție. Preocupările suscitade de toate aceste probleme au fost semnalate

într-unele din rapoartele anterioare privind progresele înregistrate. Încetarea dialogului politic și dificultățile legate de ajungerea la un consens cu privire la aceste probleme a evidențiat, și cu această ocazie, faptul că, în Macedonia, cultura politică se bazează pe dezbinare.

În baza unui acord încheiat în iunie/iulie datorită medierii asigurate de comisarul responsabil cu ajutorul a trei deputați în Parlamentul European, parlamentarii principalului partid de opoziție și-au reluat locurile în Parlament la 1 septembrie, după ce au boicotat lucrările parlamentare timp de peste un an. Acest boicot a afectat grav exercitarea controlului parlamentar asupra puterii executive. Nici alte organisme esențiale nu și-au exercitat rolul de supraveghere. Au fost reluate acțiunile legate de punerea în aplicare a acordului politic. Aceasta trebuie să continue și mai sunt încă multe de făcut pentru ca „prioritățile de reformă urgente”⁴ să producă rezultate în aceste domenii și în ceea ce privește îndeplinirea altor obiective de reformă convenite deja.

Situația relațiilor interetnice rămâne fragilă. Trebuie să se finalizeze revizuirea Acordului-cadru de la Ohrid, care a pus capăt conflictului din 2001 și care reglementează relațiile interetnice.

După ce 18 persoane și-au pierdut viața în cursul unei ample operațiuni întreprinse de poliție într-un cartier albanez din Kumanovo, toți liderii politici din această țară au făcut apel la restabilirea calmului și au subliniat faptul că acest incident nu ar trebui considerat ca fiind interetnic. Trebuie să se efectueze anchete care să elucideze pe deplin evenimentele de la Kumanovo.

Organizațiile societății civile au jucat un rol constructiv în contextul crizei, cerându-le actorilor politici, indiferent de etnie, să își asume răspunderea. Organizațiile continuă totodată să își exprime îngrijorarea în legătură cu climatul dificil în care își desfășoară activitatea și cu participarea redusă la dialog a guvernului, precum și cu privire la atacurile publice din partea politicienilor și a mass-mediei progubernamentale.

Această țară este relativ pregătită în domeniul reformei administrației publice. S-au înregistrat progrese în anumite privințe. Totuși, comunicațiile interceptate au accentuat îngrijorarea în legătură cu politizarea, iar recrutarea funcționarilor publici pe bază de merit continuă să fie subminată. Încrederea publicului în funcționarea instituțiilor a continuat să se deterioreze. Au fost luate unele măsuri pentru a reforma gestionarea finanțelor publice, dar este necesar în continuare să se creeze un cadru bugetar pe termen mediu și să se îmbunătățească transparența bugetară.

Sistemul judiciar a atins un anumit nivel de pregătire. Începând din 2014 s-a constatat un regres, întrucât realizările din ultimii zece ani ale procesului de reformă au fost grav compromise de ingerințele politice reale și potențiale în activitatea sistemului judiciar. Indiciile referitoare la nereguli și infracțiuni care reies din comunicațiilor interceptate trebuie să facă obiectul unor anchete complete. În prezent, autoritățile trebuie să dea dovadă de o reală voință politică pentru a garanta independența totală a justiției și să îi permită procurorului special recent numit să își desfășoare în deplină libertate munca de anchetă privind interceptările și conținutul acestora.

În ceea ce privește lupta împotriva corupției, a fost atins un anumit nivel de pregătire. Realizările legislative și instituționale au fost însă umbrite de lipsa de voință politică și de ingerința politică în activitățile organismelor competente, în special în ceea ce privește

⁴ „Prioritățile de reformă urgente”: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_urgent_reform_priorities.pdf. Recomandările Grupului de experți la nivel înalt: http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/news/news-files/20150619_recommendations_of_the_senior_experts_group.pdf

cazurile de corupție la nivel înalt. Este în continuare necesar să se obțină rezultate în materie de urmărire efectivă în justiție, în special în ceea ce privește corupția la nivel înalt.

Această țară a atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. Mai rămâne să fie create capacitățile și cunoștințele de specialitate necesare pentru a efectua în mod sistematic anchete financiare și confiscări ale bunurilor.

Cadrul juridic privind protecția drepturilor omului este, în linii mari, conform cu standardele europene. Acesta nu este însă pus în aplicare, în special în ceea ce privește reforma sistemului penitenciar, integrarea romilor și drepturile copilului și ale persoanelor cu handicap. Comunitatea persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersex (LGBTI) continuă să fie supusă discriminării și să facă obiectul unor conținuturi mass-media cu caracter homofob. Această țară demonstrează un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește libertatea de exprimare. Exercițarea acestei libertăți este totuși deosebit de problematică în cultura mediatică și climatul politic actuale, continuând să se înregistreze regrese în acest domeniu. Tentativele de îngrădire a prezentării de către mass-media a unor aspecte de interes public sunt îngrijorătoare.

În general, țara are relații bune cu alte țări implicate în procesul de aderare și joacă un rol activ în cooperarea regională. S-au luat măsuri de dezvoltare a unor relații de bună vecinătate. Diferendul cu Grecia legat de denumirea țării trebuie soluționat de urgență.

În ceea ce privește **criteriile economice**, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei a atins un nivel de pregătire satisfăcător pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Țara beneficiază de un mediu macroeconomic stabil, susținut de o politică monetară solidă, de condiții favorabile pentru intrarea pe piață și de un sistem juridic robust. Au existat unele forme de regres în gestionarea finanțelor publice. Obiectivele bugetare pe termen mediu au fost flexibilizate, cheltuielile publice rămân orientate către transferuri și subvenții, iar creșterea nivelului total al datoriei publice, precum și transparența acesteia, constituie în continuare un motiv de îngrijorare. Bugetul ar trebui să fie mai orientat mai mult spre creșterea economică și ocuparea forței de muncă. Totodată, elaborarea, transparența și execuția bugetului ar trebuie îmbunătățite la toate nivelurile. Rata ridicată a creditelor neperformante a condus la reducerea ofertei de credite și trebuie abordată prin măsuri de politică suplimentare. Șomajul rămâne ridicat, înregistrând o rată de 28 %.

Economia este relativ pregătită să facă față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniune. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește diversificarea structurii exporturilor ca urmare a investițiilor directe; relațiile comerciale și de investiții cu UE s-au intensificat în continuare. Totuși, această țară trebuie să amelioreze capacitatea de inserție profesională a populației, în special a tineretului, printr-o mai bună aliniere a educației la nevoile pieței forței de muncă, să modernizeze legăturile dintre investitorii care efectuează investiții străine directe și economia națională și să definească mai bine prioritățile în materie de investiții.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, a fost atins un nivel relativ satisfăcător de aliniere la acquis. Eforturile trebuie să se concentreze într-o măsură mai mare asupra capacității administrative și a punerii în aplicare efective. În majoritatea domeniilor această țară este relativ pregătită, inclusiv în domeniile achizițiilor publice, al statisticii și al controlului financiar. Sunt necesare eforturi suplimentare în toate domeniile, în special în cele câteva domenii în care țara se află într-o fază inițială de pregătire.

Fluxurile de migrație mixtă au crescut considerabil, exercitând o presiune substanțială asupra cadrului pentru azil și migrație al acestei țări. Autoritățile au luat o serie de măsuri pentru a asigura tranzitul în condiții mai sigure al cetățenilor din țări terțe pe teritoriul său și au furnizat adăpost și ajutor umanitar, cu sprijin din partea UE, dar și din alte părți.

Albania

În ceea ce privește **criteriile politice**, alegerile locale din iunie 2015 s-au desfășurat fără incidente majore. Mai rămâne să se răspundă preocupărilor exprimate cu privire la imparțialitatea și profesionalismul autorităților electorale și la politizarea generală a procesului electoral. În decembrie 2014, Parlamentul a adoptat o rezoluție care prezintă baza stabilirii unui dialog politic constructiv și constant între majoritatea aflată la guvernare și principalul partid de opoziție. Rezoluția a pus capăt boicotării lucrărilor parlamentare de către principalul partid de opoziție. Cu toate acestea, trebuie să se depună mai multe eforturi pentru a remedia cultura politică bazată pe dezbinare și a se asigura un dialog mai constructiv între partide.

În ceea ce privește reforma administrației publice, Albania este relativ pregătită. Au fost adoptate ample strategii de reformă și noul cod de proceduri administrative. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a atinge obiectivul unei administrații publice profesioniste și depolitizate, pentru a crește capacitatea financiară și administrativă a unităților de administrație locală și pentru a asigura punerea efectivă în aplicare a Legii privind funcția publică la nivel local.

Sistemului judiciar al Albaniei se află într-o fază inițială de pregătire. Persistă o serie de deficiențe importante ale sistemului judiciar, în ceea ce privește independența și răspunderea judecătorilor și a procurorilor, executarea hotărârilor judecătorești, cooperarea interinstituțională, precum și administrarea justiției, care continuă să fie lentă. A fost instituită o comisie parlamentară ad-hoc, cu misiunea de a realiza o reformă globală și incluzivă a justiției. Următorii pași esențiali sunt adoptarea strategiei de reformă a justiției și a planului de acțiune aferent și adoptarea măsurilor instituționale, legislative și procedurale necesare.

Albania a atins un anumit nivel de pregătire în combaterea corupției. Au fost adoptate o nouă strategie de combatere a corupției însoțită de un plan de acțiune. Cu toate acestea, corupția este larg răspândită și sunt necesare eforturi mai susținute pentru a se avansa în direcția obținerii de rezultate solide în ceea ce privește anchetele, urmărirea în justiție și condamnările la toate nivelurile. Trebuie îmbunătățite anchetele proactive, evaluările sistematice ale riscurilor și cooperarea interinstituțională. Instituțiile implicate în combaterea corupției trebuie să se bucure de o mai mare independență, deoarece rămân vulnerabile la presiunile politice și la alte forme de abuz de influență.

Această țară a atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. Albania a întreprins o serie de operațiuni de asigurare a aplicării legii care au condus la distrugerea unor vaste culturi de canabis. Cu toate acestea, numărul condamnărilor definitive care conduc în mod efectiv la neutralizarea organizațiilor infracționale rămâne neglijabil în raport cu valoarea estimată a pieței naționale și regionale. Anchetele financiare, măsurile de luptă împotriva spălării banilor și confiscarea bunurilor rămân insuficient folosite. Albania trebuie să demonstreze obținerea de rezultate în materie de anchete proactive, de urmărire în justiție și de condamnări definitive în cazurile de criminalitate organizată, inclusiv de spălare a banilor, și să neutralizeze în mod efectiv rețelele infracționale.

Cadrul juridic privind protecția drepturilor omului este, în linii mari, în conformitate cu standardele europene. Cu toate acestea, punerea în aplicare efectivă a legislației și a strategiilor relevante este limitată, iar aplicarea mecanismelor de protecție a drepturilor omului rămâne insuficientă. În ceea ce privește libertatea de exprimare, Albania a atins un anumit nivel de pregătire. În ansamblu, climatul general este favorabil libertății de exprimare, fiind totuși necesară o mai bună punere în aplicare a legislației existente. Independența autorității de reglementare și a societății publice de radiodifuziune și de televiziune trebuie

consolidată în continuare. Este în continuare necesar să se asigure respectarea drepturilor de proprietate, iar procesele de înregistrare a proprietăților, de retrocedare a acestora și de compensații pentru proprietățile nerestituite nu au fost finalizate. Condițiile de viață ale romilor și egiptenilor sunt foarte dificile, aceștia confruntându-se frecvent cu excluziunea socială și cu discriminarea. În ceea ce privește combaterea discriminării, jurisprudența trebuie dezvoltată în continuare. Mecanismele instituționale de protecție a drepturilor copilului rămân insuficiente. Sistemul de justiție pentru minori nu îndeplinește standardele internaționale.

Albania a continuat să participe în mod activ la cooperarea regională și la menținerea relațiilor de bună vecinătate în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Acordului de stabilizare și de asociere.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Albania este relativ pregătită pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește consolidarea stabilității macroeconomice, iar perspectivele de creștere economică s-au îmbunătățit. Inflația a rămas la un nivel scăzut. Cu toate acestea, persistă provocări semnificative. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a continua consolidarea bugetară, pentru a îmbunătăți mediul de afaceri și pentru a combate economia informală. De asemenea, Albania ar trebui să amelioreze cadrul de gestionare bugetară și să ia măsuri privind nivelul ridicat de credite neperformante. Rata șomajului (17,5 %) și cea a ocupării informale a forței de muncă rămân ridicate.

În ceea ce privește capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune, Albania a atins un anumit nivel de pregătire. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește educația, infrastructurile din domeniile transporturilor și energiei. Cu toate acestea, sunt necesare investiții importante în capitalul uman și fizic pentru a îmbunătăți competitivitatea Albaniei. Albania ar trebui să amelioreze calitatea învățământului superior și să continue procesul de restructurare a învățământului profesional și tehnic, să adopte și să pună în aplicare strategiile naționale privind transporturile și energia și să reducă barierele netarifare din calea comerțului, cum ar fi deficiențele în materie de siguranță alimentară.

Albania și-a aliniat în continuare legislația la cerințele UE într-o serie de domenii, consolidându-și **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**. În numeroase domenii Albania este relativ pregătită, ca, de exemplu, în cazul controlului financiar, sau a atins un anumit nivel de pregătire, inclusiv în domeniile achizițiilor publice și al statisticii. Cu toate acestea, Albania va trebui să depună eforturi substanțiale pentru a-și accelera pregătirile în vederea punerii în aplicare a acquis-ului. Ar trebuie continuate eforturile de dezvoltare a rețelelor de transporturi și a celor energetice. Este necesar să se consolideze capacitatea administrativă și standardele profesionale ale organismelor responsabile de punerea în aplicare a acquis-ului și să se garanteze independența organismelor de reglementare. Creșterea gradului de transparență și de asumare a răspunderii, în special prin asigurarea funcționării eficiente, eficiente și transparente a sistemului de atribuire a contractelor de achiziții publice și a gestionării finanțelor publice, reprezintă în continuare un aspect esențial.

Se așteaptă din partea autorităților albaneze să își continue eforturile depuse pentru a reduce numărul crescând de cereri de azil în mod vădit nefondate depuse de cetățenii acestei țări în unele state membre ale UE și în țări asociate spațiului Schengen. Trebuie intensificate toate activitățile de combatere a acestui fenomen negativ prin intermediul mecanismului de monitorizare ulterioară liberalizării vizelor, îndeosebi după recenta agravare constatată în cursul verii.

Bosnia și Herțegovina

În ceea ce privește **criteriile politice**, alegerile generale din octombrie 2014 au fost gestionate într-un mod eficient și s-au desfășurat în mod ordonat și într-un mediu concurențial. Adunarea Parlamentară a Bosniei și Herțegovinei a început să își desfășoare activitatea și să îndeplinească obiectivele înscrise pe agenda legislativă. Agenda de reforme adoptată, care stabilește principalele reforme socioeconomice ce trebuie efectuate, a început să fie pusă în aplicare, înregistrându-se primele progrese. Trebuie să se aducă noi îmbunătățiri cooperării dintre parlamentele de la nivel statal, cele ale entităților și cel al districtului Brčko. Trebuie să se stabilească o cooperare și o coordonare mai strânse între toate nivelurile de guvernare, nu în ultimul rând pentru ca această țară să poată face față provocărilor socioeconomice majore.

Constituția a introdus o structură instituțională complexă, care rămâne ineficientă și face obiectul unor interpretări diferite. Constituția contravine Convenției europene a drepturilor omului, astfel cum a stabilit Curtea Europeană a Drepturilor Omului în hotărârea pronunțată în cauza *Sejdić-Finci*, și, prin urmare, trebuie modificată.

Această țară se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește reforma administrației publice, constatându-se un nivel ridicat de politizare și o slabă calitate a serviciilor furnizate. Este necesar să se elaboreze un nou cadru strategic care să asigure o orientare politică adecvată a reformei administrației publice din această țară.

Sistemul judiciar din Bosnia și Herțegovina a atins un anumit nivel de pregătire. A fost adoptată o strategie de reformă a justiției, care trebuie acum pusă în aplicare. În septembrie, cu ocazia unei reuniuni ministeriale desfășurate în cadrul dialogului structurat, autoritățile și-au reafirmat angajamentul de a stabili împreună elementele esențiale ale reformei sistemului judiciar.

Bosnia și Herțegovina a atins un anumit nivel de pregătire în combaterea corupției. Au fost adoptate o nouă strategie de combatere a corupției și un plan de acțiune pentru perioada 2015-2019. S-a înregistrat o creștere considerabilă a confiscărilor de bunuri. Corupția continuă să fie larg răspândită, iar angajamentul politic privind această chestiune nu s-a concretizat în rezultate concrete. Cadrul juridic și instituțional este în continuare slab și insuficient. Neaplicarea legislației afectează în mod negativ cetățenii și instituțiile. Sancțiunile în vigoare nu descurajează suficient corupția.

Și în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate, această țară a atins un anumit nivel de pregătire. Deși anul trecut s-au desfășurat cu succes o serie de operațiuni comune de anvergură, unele cu participarea țărilor învecinate, trebuie să se îmbunătățească în mod semnificativ coordonarea și cooperarea dintre toate instituțiile de pe întreg teritoriul țării. Numărul condamnărilor definitive rămâne scăzut. Nu au loc suficiente anchete financiare. Lipsa de coordonare strategică afectează prestarea cu eficacitate a serviciilor de poliție.

Bosnia și Herțegovina se confruntă cu numeroase provocări în ceea ce privește drepturile omului și protecția minorităților. Cadrul juridic și instituțional pentru respectarea drepturilor omului necesită îmbunătățiri substanțiale, iar legislația adoptată trebuie pusă în aplicare în mod efectiv, în special în ceea ce privește aspectele legate de combaterea discriminării. Condițiile de exercitare a libertății de exprimare s-au deteriorat de-a lungul perioadei de raportare. Deși a fost atins un anumit nivel de pregătire în acest domeniu, existând, în general, dispoziții juridice în acest sens, mediul instituțional și politic nu este favorabil creării condițiilor pentru o libertate de exprimare neîngrădită. Au continuat amenințările și atacurile îndreptate împotriva persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale. În ceea ce privește minoritatea romă, s-au luat unele măsuri privind înregistrarea și asigurarea de locuințe pentru membrii acesteia, dar nu s-au întreprins suficiente acțiuni în materie de sănătate, de educație și de ocupare a forței de muncă.

Această țară a continuat să participe în mod activ la inițiativele regionale și a realizat progrese în ceea ce privește relațiile de bună vecinătate, un exemplu în acest sens constituindu-l semnarea unui acord privind frontierele cu Muntenegru în luna august. În luna mai, Bosnia și Herțegovina a preluat președinția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Bosnia și Herțegovina este într-o fază inițială a dezvoltării unei economii de piață funcționale. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește îmbunătățirea mediului de afaceri, în special în ceea ce privește facilitarea intrării pe piață și acordarea autorizațiilor de construire. În ciuda regresului înregistrat în urma inundațiilor din 2014, creșterea economică este în continuare rezilientă. Condițiile dificile ale pieței muncii au rămas însă în mare măsură neschimbate, rata șomajului fiind de 27,6% și ajungând la 62,7% în rândul tinerilor. Pentru a soluționa problema nivelului ridicat al șomajului și a ratelor scăzute de participare la forța de muncă, această țară ar trebui să reducă rigiditățile pieței forței de muncă, inclusiv prin reducerea sarcinii fiscale asupra costului forței de muncă. Calitatea și sustenabilitatea finanțelor publice s-au deteriorat. Mediul de afaceri este în continuare deficient, ceea ce a împiedicat o redresare mai puternică a economiei. Guvernul trebuie să amelioreze calitatea guvernantei din sectorul public, în special prin creșterea marjei de manevră fiscală pentru a susține investițiile de capital care favorizează creșterea economică. În plus, sunt necesare măsuri concrete pentru a îmbunătăți cadrul de gestionare a bugetului, pentru a încuraja privatizările și pentru a îmbunătăți mediul de afaceri.

În ceea ce privește capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din Uniune, Bosnia și Herțegovina se află într-o fază inițială de pregătire. S-au înregistrat unele progrese privind liberalizarea piețelor energiei. Totuși, pentru a consolida competitivitatea acestei țări, autoritățile ar trebui să acorde o atenție deosebită dezvoltării unei abordări mai strategice în ceea ce privește remedierea deficiențelor sistemului de educație și formare profesională, simplificării procedurii complexe care se aplică exporturilor și elaborării strategiilor privind transporturile și energia.

Bosnia și Herțegovina se află într-o fază inițială în ceea ce privește alinierea la **standardele europene**. A fost atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește achizițiile publice și piața internă. Bosnia și Herțegovina se află într-o fază inițială de pregătire în domeniul transporturilor, dar adoptarea, în luna iulie, a politicii privind transporturile constituie o evoluție pozitivă, care va ajuta această țară să beneficieze de Agenda privind conectivitatea. Bosnia și Herțegovina trebuie să depună însă eforturi semnificative în majoritatea domeniilor de politici pentru a continua alinierea la acquis-ul UE. Printre aceste domenii se numără controlul financiar și statistica, în care această țară se află într-o fază inițială de pregătire și trebuie să ia măsuri importante pentru a aborda prioritățile restante. În această privință, trebuie să finalizeze prelucrarea datelor recensământului din 2013 și publicarea rezultatelor. De asemenea, sunt necesare noi eforturi susținute, în special în ceea ce privește justiția, problematica libertății și a securității, domeniul concurenței, industria și IMM-urile, agricultura, politicile privind mediul și schimbările climatice, energia, societatea informațională și mass-media.

Kosovo

În ceea ce privește **criteriile politice**, impasul politic apărut în urma alegerilor din iunie 2014, care a durat șase luni, a întârziat reformele esențiale. Această situație a luat sfârșit în decembrie, când Partidul Democratic din Kosovo (PDK) a format o coaliție cu Liga Democratică din Kosovo (LDK) și cu unele partide minoritare. În august, Adunarea din Kosovo a votat în favoarea modificărilor constituționale privind înființarea unor secțiuni specializate în cadrul instanțelor judecătorești și a unui parchet specializat care să instrumenteze cazurile de infracțiuni transfrontaliere și internaționale grave comise în timpul

conflictului din Kosovo și ulterior acestuia. De asemenea, în august, guvernul a încheiat acorduri esențiale cu autoritățile de la Belgrad. Ambele decizii au necesitat un angajament politic puternic din partea guvernului.

Polarizarea dintre guvern și opoziție s-a accentuat. La violențele îndreptate împotriva guvernului au participat și membri ai opoziției, care au criticat recente hotărâri guvernamentale privind înființarea de secțiuni specializate în cadrul instanțelor judecătorești, acordul de dialog cu autoritățile de la Belgrad și acordul privind delimitarea frontierei cu Muntenegru.

În prezent, multe dintre instituțiile independente și autoritățile de reglementare nu sunt operaționale sau sunt afectate negativ de întârzierile înregistrate în ceea ce privește numirea membrilor consiliilor de administrație. Atât guvernul, cât și Adunarea trebuie să selecteze de urgență membrii consiliilor de administrație ale aceste instituții și să stabilească mecanisme care să reglementeze asumarea răspunderii de către aceștia. Numirile trebuie să se facă pe bază de merit și de calificări profesionale, și nu prin clientelism politic. Recenta alegere a Avocatului Poporului a constituit o evoluție pozitivă în această privință.

Guvernul se concentrează tot mai mult pe reforma administrației publice, care a atins un anumit nivel de pregătire. S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în direcția îmbunătățirii cadrului juridic și strategic. Politizarea persistentă a administrației publice reprezintă însă o preocupare majoră. Gradul de asumare a răspunderii trebuie sporit la toate nivelurile administrației, printr-o supraveghere adecvată. Ar trebui evitată orice suprapunere a responsabilităților agențiilor guvernamentale. Controlul parlamentar al execuției bugetului ar trebui să devină mai fiabil și mai transparent. Buna gestiune financiară ar trebui să fie garantată în toate instituțiile publice.

Sistemului judiciar din Kosovo se află într-o fază inițială de pregătire. A fost adoptat un pachet de amendamente la patru legi fundamentale, ceea ce constituie o evoluție pozitivă a procesului de modernizare a sistemului judiciar. Cu toate acestea, justiția continuă să fie expusă riscului de ingerințe politice. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a asigura independența justiției atât pe plan legislativ, cât și în practică, pentru a preveni și a combate corupția din acest sector, pentru a recruta și a forma un personal mai calificat și pentru a se aloca resurse adecvate.

Kosovo se află într-o fază inițială a pregătirilor în ceea ce privește lupta împotriva corupției. Este necesară o abordare globală și strategică pentru ca lupta combaterea corupției endemice din Kosovo să ofere rezultate concrete. Trebuie să se obțină rezultate în ceea ce privește urmărirea în justiție și condamnarea celor implicați în acest fenomen. Până în prezent, rarele anchete care au vizat corupția la nivel înalt nu au dus la condamnări definitive.

Kosovo se află într-o fază inițială a pregătirilor în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. S-au realizat unele progrese pe planul cooperării interinstituționale și al schimbului de informații între agențiile de aplicare a legii în ceea ce privește anchetele. Cu toate acestea, numărul anchetelor și al condamnărilor definitive rămâne scăzut. Confiscarea bunurilor este rar aplicată. Accentul pus pe strategii și pe planuri de acțiune nu ar trebui să ducă la pierderea din vedere a necesității unor rezultate reale în lupta împotriva criminalității organizate endemice în Kosovo. Kosovo și-a intensificat eforturile de combatere a terorismului, dar se confruntă în continuare cu provocări legate de radicalizare.

Adoptarea pachetului legislativ privind drepturile omului a consolidat cadrul instituțional și clarifică rolurile diferitelor instituții. Cu toate acestea, trebuie să se acorde o atenție sporită, pe plan politic, asigurării punerii în aplicare în mod adecvat a acestui pachet legislativ și soluționării problemei lipsei de resurse. În ceea ce privește libertatea de exprimare, Kosovo a atins un anumit nivel de pregătire. Cadrul legislativ și instituțional este în continuare incomplet și parțial ineficace. Serviciul public de radiodifuziune și de televiziune este

vulnerabil la presiuni politice și nu dispune de o finanțare durabilă. Violența împotriva femeilor și accesul limitat al acestora la proprietate le împiedică să-și exercite drepturile pe deplin. Este necesar să se îmbunătățească în mod semnificativ protecția persoanelor cu handicap și a persoanelor care aparțin minorităților, în special comunităților de romi, de ashkali și de egipteni.

În ceea ce privește **normalizarea relațiilor cu Serbia**, Kosovo și-a menținut angajamentul de a pune în aplicare Primul acord din aprilie 2013 cu privire la principiile aplicabile normalizării relațiilor și celelalte acorduri convenite în cadrul dialogului facilitat de UE. În luna august au fost finalizate acorduri esențiale privind energia, telecomunicațiile, crearea unei asociații/comunități a municipalităților cu majoritate sârbă, precum și podul de la Mitrovicë/Mitrovița. Dialogul a permis obținerea de noi rezultate concrete în domenii precum justiția, integrarea protecției civile, asigurările pentru vehicule, colectarea taxelor vamale și gestionarea integrată a frontierelor. S-au purtat, de asemenea, discuții constructive care au vizat îmbunătățirea cooperării privind combaterea fluxurilor de migrație din Kosovo. Măsurile luate au dat un nou elan normalizării relațiilor și ar trebui să aibă un impact pozitiv și concret asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor atât din Serbia, cât și din Kosovo.

În ceea ce privește **criteriile economice**, Kosovo se află într-o fază inițială pe planul dezvoltării unei economii de piață funcționale. Deficitul comercial persistent reflectă fragilitatea bazei de producție și lipsa de competitivitate la nivel internațional. Dependența de transferurile de fonduri efectuate de emigranți și amploarea economiei informale scad motivația ocupării unui loc de muncă, ceea ce contribuie la scăderea ratei deja mici de participare la forța de muncă și la creșterea în continuare a ratei șomajului, care se ridică la 35,3 %, ajungând până la 61 % în rândul tinerilor. Ineficiența administrației publice și abordarea ad-hoc a politicii bugetare constituie riscuri bugetare semnificative. Kosovo ar trebui să consolideze cadrul bugetar pe termen mediu, să crească gradul de transparență a finanțelor publice și să reorienteze cheltuielile bugetare către creșterea economică. De asemenea, Kosovo trebuie să accelereze procesul de privatizare și de restructurare a întreprinderilor publice și să îmbunătățească procedurile de faliment și insolvență, dar și să-și reducă dependența de taxele vamale prin extinderea bazei de impozitare interne și prin modernizarea sistemului de colectare a veniturilor.

Kosovo se află într-o fază inițială de pregătire în ceea ce privește capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniune. Sunt necesare în continuare reforme majore pentru a asigura o aprovizionare stabilă cu energie și reducerea pierderilor de la nivelul distribuției, pentru a elimina deficitul de competențe de pe piața forței de muncă, precum și pentru a orienta investițiile străine directe și sumele de bani trimise de emigranți către sectoarele de producție.

Kosovo se află într-o fază inițială de aliniere la **standardele europene**, inclusiv în domeniile achizițiilor publice, al statisticii și al controlului financiar. Alinierea legislativă a atins un nivel ridicat în unele domenii, însă punerea în aplicare este redusă. S-au înregistrat unele progrese în domeniul achizițiilor publice, în special în ceea ce privește introducerea unui sistem centralizat de achiziții publice, însă persistă preocupări legate de corupție. În ceea ce privește controlul financiar, s-au înregistrat unele progrese, în special în ceea ce privește auditul extern. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi importante pentru punerea în aplicare a controlului financiar public intern la nivelul întregii administrații și în întreprinderile aflate în proprietatea statului.

Turcia

În ceea ce privește **criteriile politice**, s-a înregistrat o încetinire a ritmului reformelor, cauzată, printre altele, de alegerile prelungite. Guvernul aflat la sfârșit de mandat a depus

eforturi pentru a da un nou elan procesului de aderare la UE. Acest angajament repetat a fost însă contrabalansat de faptul că unele acte legislative esențiale din domeniul statului de drept, al libertății de exprimare și al libertății de întrunire au fost adoptate deși contraveneau standardelor europene. Peisajul politic continuă să fie dezbinat.

Alegerile generale din 7 iunie au înregistrat o rată de participare record, de 84 %, care oferă un indiciu clar al solidității democrației în Turcia, iar toate partidele politice importante sunt reprezentate în noul Parlament. Cu toate acestea, nu s-a reușit formarea unui guvern în termenul prevăzut de Constituție, iar la 1 noiembrie alegerile au fost reluate. Printre deficiențele cadrului juridic care reglementează alegerile și care trebuie remediate, o prioritate o constituie chestiunea pragului de 10 % de voturi pe care partidele trebuie să îl atingă pentru a fi reprezentate în Parlament.

În cursul perioadei de raportare Turcia a înregistrat o deteriorare accentuată a situației în materie de securitate. Autoritățile au lansat o amplă campanie militară și de securitate antiterorism împotriva Partidului Muncitoresc din Kurdistan (PKK), care este înscris în continuare pe lista UE a organizațiilor teroriste, atât în ceea ce privește organizațiile sale din Turcia, cât și cele din Irak. Procesul de soluționare a problemei kurde a fost suspendat, deși înregistrase anterior evoluții pozitive.

La 10 octombrie, la Ankara, a avut loc cel mai grav atentat terorist din istoria Turciei, în urma căruia și-au pierdut viața zeci de participanți la un marș pentru pace organizat cu sprijinul unor sindicate și al organizațiilor de tineret ale unor partide de opoziție. Este esențial ca aceste acte odioase, care urmăresc să afecteze și să destabilizeze democrația turcă, să facă obiectul unor anchete prompte și transparente.

Turcia este relativ pregătită în domeniul reformei administrației publice. Sectorul său public este solid și își respectă angajamentul de a evolua către o administrație orientată spre utilizatori. Cu toate acestea, elanul necesar pentru a realiza o reformă mai amplă este slab. Recentele concedieri și retrogradări decise în contextul luptei împotriva „structurii paralele” au constituit un motiv de îngrijorare.

Societatea civilă a fost în continuare activă, numărând din ce în ce mai mulți participanți și continuând să se implice în multe sfere ale vieții publice, dar restricționarea libertății de întrunire rămâne un motiv serios de îngrijorare.

Sistemul judiciar din Turcia a atins un anumit nivel de pregătire. Independența justiției și principiul separării puterilor au fost compromise, iar unii judecători și procurori au fost supuși unei puternice presiuni politice. Campania desfășurată de guvern împotriva pretensei „structuri paralele” din cadrul statului a continuat în mod activ, aducând atingere uneori independenței justiției. Sunt necesare eforturi considerabile pentru a restabili și a asigura independența acesteia.

În ceea ce privește lupta împotriva corupției, Turcia a atins un anumit nivel de pregătire pe planul prevenirii și combaterii eficace a corupției. Bilanțul rezultate obținute de Turcia în lupta împotriva corupției rămâne insuficient. Corupția rămâne larg răspândită. Abuzul de influență exercitat de puterea executivă în ceea ce privește cercetarea și urmărirea în justiție a persoanelor implicate în cazuri de corupție la nivel înalt constituie în continuare o preocupare majoră.

Turcia a atins un anumit nivel de pregătire în ceea ce privește lupta împotriva criminalității organizate. Anchetele financiare rămân insuficient utilizate. Înghețarea preventivă a activelor este rar aplicată, iar bunurile confiscate sunt de mică valoare. Lipsa unei legislații de protecție a datelor reprezintă un obstacol în calea extinderii cooperării cu unele agenții ale UE și ale statelor membre.

Constituția Turciei garantează protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Punerea în aplicare a acestor dispoziții a fost îmbunătățită considerabil în ultimii ani. Cu toate acestea, persistă deficiențe majore. Exercițarea drepturilor care decurg din Convenția europeană a drepturilor omului și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului nu este pe deplin garantată. Este necesar să se adopte de urgență o lege-cadru globală privind combaterea discriminării în conformitate cu standardele europene. De asemenea, Turcia trebuie să garanteze în mod efectiv drepturile femeilor, ale copiilor și ale persoanelor lesbiene, homosexuale, bisexuale, transgen și intersexuale (LGBTI) și să acorde suficientă atenție incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile, cum ar fi romii.

S-a constatat un regres semnificativ în ceea ce privește libertatea de exprimare și libertatea de întrunire. Legislația privind securitatea internă contravine măsurilor prezentate în planul de acțiune din martie 2014 privind prevenirea încălcării Convenției europene a drepturilor omului, deoarece acordă largi competențe discreționare agențiilor de aplicare a legii fără a le supune unei supravegheri adecvate. După mai mulți ani de progrese în ceea ce privește libertatea de exprimare, în ultimii doi ani s-au constatat regresuri considerabile, Turcia atingând totuși un anumit nivel de pregătire în acest domeniu. Deși unele subiecte sensibile și controversate au putut fi dezbătute într-un mediu liber, dosarele penale recent deschise sau deja în curs împotriva unor jurnaliști, scriitori sau utilizatori ai platformelor de comunicare socială constituie un motiv considerabil de îngrijorare. Modificările aduse legii privind internetul, care marchează un regres semnificativ față de standardele europene, au extins competențele care îi permit guvernului să blocheze conținuturi fără a solicita un ordin judecătoresc, iar motivele care pot fi invocate în acest sens sunt nejustificate de numeroase.

Turcia a sprijinit reluarea discuțiilor cu privire la soluționarea problemei Ciprului în luna mai și și-a exprimat sprijinul față de eforturile depuse de consilierul special al Secretarului General al ONU. Angajamentul și contribuția constantă și concrete ale Turciei în favoarea acestei soluționări globale sunt în continuare esențiale. Cu toate acestea, Turcia nu și-a îndeplinit încă obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere și nici nu a înlăturat toate obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor, inclusiv restricțiile privind legăturile directe de transport cu Cipru. Nu s-au înregistrat progrese în ceea ce privește normalizarea relațiilor bilaterale cu Republica Cipru. Concluziile privind Turcia, care au fost adoptate de către Consiliu (Afaceri Generale și Relații Externe) la 11 decembrie 2006 și aprobate de Consiliul European din 14-15 decembrie 2006 rămân în vigoare. Acestea prevăd că negocierile nu vor fi deschise în opt capitole⁵ legate de domeniile în care Turcia a impus restricții Republicii Cipru și că niciun capitol nu va fi închis provizoriu până când Comisia nu va confirma că Turcia a pus pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere.

Este necesar ca Turcia să își asume, fără echivoc, angajamentul de întreținere a relațiilor de bună vecinătate și de soluționare pașnică a diferendelor, în conformitate cu dispozițiile Cartei Națiunilor Unite, inclusiv, dacă este necesar, prin sesizarea Curții Internaționale de Justiție. În acest context, UE și-a reiterat profunda îngrijorare și a îndemnat Turcia să evite orice amenințare sau acțiune îndreptată împotriva unui stat membru, precum și orice surse de fricțiune sau acțiuni care dăunează relațiilor de bună vecinătate și soluționării pe cale pașnică a diferendelor.

În ceea ce privește **criteriile economice**, economia Turciei este într-un stadiu foarte avansat și poate fi considerată o economie de piață funcțională. Creșterea economică a fost moderată. Turcia a continuat să se confrunte cu dezechilibre externe și interne, fiind necesare adaptări

⁵ Libera circulație a mărfurilor, dreptul de stabilire și libertatea de a presta servicii, serviciile financiare, agricultura și dezvoltarea rurală, pescuitul, politica în domeniul transporturilor, uniunea vamală și relațiile externe.

ale politicilor monetare și bugetare, precum și o accelerare a reformelor structurale globale. Nivelul ridicat al deficitului de cont curent a continuat să accentueze vulnerabilitatea economiei la variațiile de la nivel mondial ale condițiilor monetare și ale atitudinii față de risc. Pe plan intern, rata inflației a rămas relativ ridicată, ceea ce creează problemă în ceea ce privește stabilitatea macroeconomică, alocarea resurselor și efectele de redistribuire. Deși inflația a depășit din nou ținta oficială, banca centrală a redus ratele dobânzilor. Datoria publică a atins un nivel sustenabil, dar soldul structural al bugetului general a înregistrat o puternică evoluție negativă. Rata șomajului a crescut ușor, ajungând la o medie anuală de 9,9 %. S-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește reforme structurale precum îmbunătățirea ratelor de școlarizare și continuarea procesului de liberalizare a sectorului energetic. Realizarea acestui tip de reforme trebuie accelerată pentru a se îmbunătăți funcționarea piețelor pentru bunuri, servicii și forță de muncă.

Turcia a atins un nivel de pregătire satisfăcător în ceea ce privește dezvoltarea capacității de a face față presiunii concurenței și forțelor de piață din Uniune. Calitatea educației și a egalității de gen în educație necesită o atenție deosebită. Sunt necesare eforturi pentru asigurarea transparenței ajutoarelor de stat și pentru eliminarea constrângerilor și a exceptărilor din domeniul achizițiilor publice.

În ceea ce privește **capacitatea de asumare a obligațiilor care decurg din calitatea de stat membru**, Turcia a continuat alinieră la *acquis*, dar într-un ritm mai lent, și a atins un nivel de pregătire satisfăcător în multe domenii. Turcia este foarte avansată în domeniul dreptului societăților comerciale, al serviciilor financiare, al rețelelor transeuropene și al științei și cercetării. În plus, această țară a atins un nivel de pregătire satisfăcător în domenii precum libera circulație a mărfurilor, dreptul proprietății intelectuale, politica privind întreprinderile și industria, uniunea vamală și relațiile externe. Turcia a continuat să se mobilizeze puternic pentru a răspunde provocărilor extraordinare în materie de migrație și de azil. S-a atins un nivel de pregătire satisfăcător în domeniul controlului financiar. Cu toate acestea, sunt necesare importante eforturi suplimentare pentru a pune în aplicare controlul financiar intern public la toate nivelurile. Turcia este doar relativ pregătită în domeniul achizițiilor publice, persistând lacune importante în ceea ce privește alinieră. De asemenea, Turcia este relativ pregătită în domeniul statisticii, în care sunt necesare noi eforturi semnificative la toate nivelurile. În toate domeniile, atenția trebuie să se îndrepte într-o mai mare măsură spre asigurarea aplicării legislației, în timp ce în numeroase domenii se impun noi progrese semnificative pentru a se finaliza alinieră legislativă la *acquis-ul UE*.

Anul trecut, ca urmare a evenimentelor din Siria și Irak, Turcia a trebuit să facă față unei noi creșteri a numărului de **refugiați și de persoane strămutate**. În prezent, această țară găzduiește cea mai numeroasă populație de refugiați din lume, dintre care aproape 2 milioane sunt sirieni. Gestionarea acestui aflus masiv de refugiați și de persoane deplasate constituie o provocare majoră pentru Turcia, care a cheltuit deja peste 6,7 miliarde de euro în acest scop.

ANEXA 2 - MODIFICĂRI ADUSE RAPORTELOR ANUALE DE ȚARĂ

I PRINCIPALELE MODIFICĂRI

Comisia a adus o serie de modificări rapoartelor de țară aferente anului în curs comparativ cu rapoartele din anii anteriori. Obiectivul este de a îmbunătăți în continuare calitatea evaluărilor din aceste rapoarte, precum și fiabilitatea pachetului ca sursă de informații pentru toate părțile interesate. Noul tip de raportare asigură o mai mare transparență a procesului de extindere, ceea ce ar trebui să le permită tuturor părților interesate să controleze mai bine reformele.

Pachetul ar trebui să fie utilizat, de asemenea, pentru a măsura mai bine rezultatele politicii de extindere și ale asistenței financiare și ca sursă de informații pentru monitorizarea rezultatelor în cadrul IPA II. Prin urmare, rapoartele:

- pun mai mult accentul pe situația actuală, pentru a prezenta mai clar stadiul în care se află țările vizate în ceea ce privește preparativele efectuate în vederea îndeplinirii criteriilor de aderare. Acest lucru ar trebui, de asemenea, să îi permită cititorului să situeze progresele realizate într-un context mai clar;
- oferă mai multe orientări privind aspectele asupra cărora țările ar trebui să se concentreze în cursul anului următor. La rândul său, această abordare va permite viitoarelor rapoarte privind progresele realizate să fie mai pertinente și să se axeze într-o măsură mai mare pe chestiunile esențiale și pe rezultatele care se așteaptă să fie obținute de fiecare țară;
- includ grile de raportare și de evaluare mai armonizate, care vor permite o comparare directă a țărilor în domeniile-cheie. Preconizăm că această comparabilitate directă ar putea oferi un stimulent pentru accelerarea ritmului reformelor.

Concentrare asupra elementelor fundamentale

Modificările aduse rapoartelor anuale țin seama de necesitatea unei eșalonări adecvate a reformelor. Noua prezentare este aplicată în 2015 cu titlu de abordare-pilot axată pe actualele priorități politice și pe actualele deficiențe identificate în țările implicate în procesul de aderare. În consecință, noua prezentare se aplică următoarelor domenii:

- statul de drept și drepturile fundamentale (funcționarea sistemului judiciar, corupția, criminalitatea organizată, libertatea de exprimare);
- criteriile economice
- reforma administrației publice
- trei capitole strâns legate de domeniile indicate mai sus (achizițiile publice, statistica, controlul financiar).

Aceste „elemente fundamentale” sunt, de asemenea, principalele domenii în care eforturile de îmbunătățire a criteriilor de referință folosite la evaluarea reformelor au avansat considerabil. Este vorba mai ales despre modul în care statul de drept este abordat în cadrul negocierilor de aderare și despre punerea în aplicare a noii abordări în cazul capitolelor 23 („Sistemul judiciar și drepturile fundamentale”) și 24 („Justiția, libertatea și securitatea”). Această abordare acordă prioritate reformelor din domeniile menționate mai sus, urmărind ca acestea să fie abordate într-o fază inițială a procesului de aderare. Astfel, țările vizate dispun de o perioadă maximă de timp pentru a-și constitui, înainte de aderare, un bilanț care să demonstreze că au obținut rezultate concrete ce asigură sustenabilitatea reformelor.

Noua abordare se aplică, de asemenea, în ceea ce privește guvernanta economică, domeniu în care propunerile prezentate în 2014 de Comisie sunt în curs de punere în aplicare. Toate țările au adoptat programe de reformă economică, care au fost dezbătute la nivel ministerial, iar recomandările comune au fost adoptate în mai 2015. Noua abordare este, de asemenea, deosebit de pertinentă pentru activitatea desfășurată în materie de reformă a administrației

publice (RAP). Această activitate s-a intensificat odată cu finalizarea de către UE și OCDE (în cadrul inițiativei SIGMA) a principiilor privind RAP pe baza cărora ar trebui să fie accelerată punerea în aplicare a RAP.

Comisia va desprinde învățăminte de pe urma abordării-pilot aplicate anul acesta și va analiza eventualele noi adaptări. Ea va examina, de asemenea, posibilitatea de a extinde această abordare readaptată și la alte domenii în rapoartele viitoare. Această abordare ar trebui să țină seama de nevoia de a asigura eșalonarea adecvată a reformelor/alinerii, având în vedere capacitatea administrativă limitată a țărilor implicate în procesul de aderare și necesitatea de a pune în continuare accentul pe elementele fundamentale. În ceea ce privește economia, Comisia va analiza perfecționarea subcriteriilor și a parametrilor de evaluare a celor două criterii economice de la Copenhaga⁶, ținând seama, de asemenea, de diferitele provocări și particularități ale țărilor implicate în prezent în procesul de aderare în comparație cu cele din cel de al cincilea val de extindere, pentru care au fost elaborate subcriteriile economice.

Grile de evaluare

În fiecare dintre domeniile-pilot, atât situația actuală, cât și nivelul progreselor realizate sunt evaluate în funcție de o grilă standard de evaluare pe cinci niveluri.

Cele cinci concepte utilizate în raport pentru a evalua stadiul actual al pregătirilor sunt următoarele:

într-o fază inițială — un anumit nivel de pregătire — relativ pregătit(ă) — nivel de pregătire satisfăcător — stadiu foarte avansat

Cele cinci concepte utilizate în raport pentru a evalua progresele înregistrate în ultimele 12 luni sunt următoarele:

regrese — niciun progres — unele progrese — progrese satisfăcătoare — progrese remarcabile

În rapoarte este prevăzută o evaluare pentru situația actuală și o alta pentru progresele realizate în fiecare din domeniile-pilot. Aceste evaluări se bazează pe o analiză atentă a situației de la fiecare subrubrică a fiecărui domeniu-pilot. Aceste subrubrici sunt explicate mai jos. Se acordă o atenție deosebită importanței punerii în aplicare și a constituirii unui bilanț care să demonstreze că s-au obținut rezultate concrete în fiecare domeniu. În consecință, în evaluarea globală, acestor domenii li se acordă o importanță mai mare decât alinerii juridice și cadrului instituțional.

Îmbunătățirea colectării de informații

În ceea ce privește elementele fundamentale, nivelul informațiilor disponibile despre țările care se află într-una din fazele inițiale ale procesului este, în general, mai redus decât în cazul țărilor aflate într-o fază mai avansată. Pentru a înțelege mai în profunzime provocările cu care se confruntă toate țările în materie de reforme, Comisia își propune să mărească nivelurile de implicare și de colectare de informații din toate aceste țări. În acest scop, ea va apela într-un mod mai sistematic la mecanisme deja existente, cum ar fi TAIEX, de exemplu prin misiuni de evaluare *inter pares* mai frecvente și mai bine direcționate, la care să ia parte experți din

⁶ Acestea impun existența unei economii de piață funcționale, precum și a capacității de a face față presiunilor concurențiale și forțelor pieței din Uniune.

statele membre. Pentru a îmbunătăți colectarea de informații, Comisia va apela și la forurile relevante, inclusiv prin organizarea de reuniuni în cadrul ASA, de dialoguri la nivel înalt și de consultări tehnice.

II DOMENIILE-PILOT

➤ FUNCȚIONAREA SISTEMULUI JUDICIAR

Țările trebuie să întreprindă reforme judiciare de amploare pentru a putea dispune de sisteme judiciare independente, eficiente și capabile să garanteze procese echitabile, în care judecătorii și procurorii să fie numiți și promovați pe baza meritelor, să fie imparțiali și răspunzători și să nu fie supuși niciunei presiuni politice sau de alt tip. Strategiile de reformă judiciară trebuie să fie credibile, serioase și puse efectiv în aplicare. Pentru a se asigura o independență totală a sistemelor judiciare, este esențial să se prevadă garanții constituționale și juridice. Consiliile superioare ale magistraturii trebuie să primească mijloacele necesare pentru a-și exercita pe deplin rolul de organisme de administrare. În același timp, trebuie să se asigure faptul că aceste consilii sunt independente și răspunzătoare. Unele dintre măsurile care trebuie luate pentru a asigura calitatea și eficiența justiției sunt soluționarea problemelor reprezentate de numărul excesiv de cauze aflate pe rol care au acumulat întârzieri, de procedurile îndelungate și de jurisprudența inconsecventă, precum și asigurarea executării corecte a tuturor hotărârilor judecătorești. Este necesară o modificare a culturii judiciare pentru a se acorda o atenție sporită faptului că justiția se înfăptuiește în serviciul cetățenilor.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul justiției sunt abordate următoarele subpuncte:

Cadrul strategic și bugetul

Se analizează, printre altele, gradul în care țara este în măsură să detecteze deficiențele într-un mod eficace și să dezvolte o viziune coerentă asupra modalităților de soluționare a acestora, inclusiv modul de gestionare a eșalonării reformelor, dacă organismele responsabile și competențele lor sunt delimitate în mod clar, dacă întocmirea bugetului se bazează pe mecanisme realiste și dacă există un mecanism de monitorizare.

Administrarea sistemului judiciar

Se analizează, printre altele, funcționarea consiliilor superioare ale magistraturii și aspectele legate de componența și selecția acestora (dacă sunt mixte sau nu, dacă membrii lor sunt aleși de către colegi etc.), de independența, mandatul, normele de procedură, responsabilitatea și transparența acestor consilii. Totodată, se analizează dacă bugetul și personalul lor sunt suficiente.

Independența

Se analizează, printre altele, garanțiile juridice și măsurile de siguranță și măsura în care acestea sunt respectate în practică, modul în care cauzele sunt repartizate între judecători și aspectele legate de inamovibilitate.

Responsabilitatea

Se analizează, printre altele, aspecte cum ar fi codurile deontologice, formarea profesională în materie de integritate, sistemele de declarare a averii și modul în care sunt verificate aceste declarații, activitatea

autorităților independente de inspecție și măsura în care se iau măsuri disciplinare efective atunci când este necesar.

Profesionalismul și competența

Se analizează, printre altele, sistemele de recrutare, de selecție, de numire, de promovare și de evaluare a personalului judiciar, precum și cele de dezvoltare și formare profesională.

Calitatea justiției

Se analizează, printre altele, promovarea formării profesionale, monitorizarea și evaluarea activităților instanțelor, bugetul și resursele, disponibilitatea și utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor, metodele de soluționare alternativă a litigiilor, măsura în care jurisprudența este consecventă și dacă este sau nu făcută publică.

Eficiența

Se analizează durata procedurilor, ratele de soluționare a dosarelor, întârzierile acumulate în cauzele aflate pe rol, revizuirea/modificarea codurilor de procedură, optimizarea rețelei de instanțe/structurilor jurisdicționale, existența unor strategii în materie de resurse umane, disponibilitatea personalului auxiliar etc.

➤ COMBATEREA CORUPȚIEI

În toate țările implicate în procesul de aderare trebuie să se instituie cadre mai solide care să prevină și să combată corupția în mod eficace. În domenii vulnerabile, cum ar fi atribuirea contractelor de achiziții publice și privatizarea, practicile de corupție deturneză în continuare resursele limitate de la bugetele naționale, influențând negativ climatul de afaceri și de investiții, care are nevoie de securitate juridică pentru a se dezvolta. De asemenea, corupția afectează în mod direct cetățenii atunci când apelează la anumite servicii publice, cum ar fi cele din sectorul educației și al sănătății. Este necesar un control eficace al finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale și al gestionării conflictelor de interese. Transparența utilizării fondurilor publice și un sistem solid de acces al publicului la informații sunt instrumente preventive care trebuie să fie utilizate pe deplin.

Este necesar ca autoritățile de aplicare a legii să acționeze într-un mod mai proactiv, mai bine coordonat și mai eficace pentru asigurarea faptului că cei implicați în dosare de corupție, inclusiv la nivel înalt, sunt cercetați, urmăriți în justiție și sancționați în mod corespunzător, inclusiv prin sechestrarea și confiscarea bunurilor. În acest domeniu va fi necesar să se constituie un bilanț temeinic care să demonstreze obținerea de rezultate concrete. Este necesar să se aducă îmbunătățiri în ceea ce privește colectarea și accesibilitatea datelor pentru a îmbunătăți transparența și a facilita monitorizarea punerii în aplicare a politicilor de combatere a corupției.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul combaterii corupției sunt abordate următoarele subpuncte:

Cadrul strategic

Se analizează, printre altele, dacă există strategii globale și planuri de acțiune credibile și dacă acestea sunt adecvate pentru a aborda principalele deficiențe, dacă bugetul prevăzut este suficient, dacă există mecanisme de monitorizare adecvate, precum și planuri de acțiune sectoriale care să vizeze sectoarele vulnerabile.

Cadrul juridic

Se analizează, printre altele, necesitatea unor definiții juridice clare și complete, conforme inclusiv cu Convenția ONU împotriva corupției, alinierea la recomandările grupului GRECO al Consiliului Europei, existența unor norme clare și a unor sancțiuni disuasive privind finanțarea partidelor, conflictele de interese, declarațiile de avere și accesul la informații, precum și a unei politici solide de resurse umane pentru funcționarii și agenții publici și protecția avertizorilor.

Cadrul instituțional – prevenirea

Se analizează, printre altele, dacă există organisme și autorități anticorupție independente însărcinate să monitorizeze respectarea legislației în materie de prevenire și aspectele legate de dotarea cu personal, de formarea personalului, de buget și de independență. Se verifică și existența codurilor deontologice, rolul organelor de control și audit intern, precum și acțiunile de sensibilizare.

Cadrul instituțional – eliminarea

Se analizează, printre altele, mandatul și independența organelor de aplicare a legii, nivelul lor de specializare, cooperarea dintre poliție și parchet, dacă sunt aplicate sancțiuni disuasive, dacă sistemele de comunicații și bazele de date sunt securizate, modul în care sunt aplicate dispozițiile în materie de imunitate.

Rezultate (bilanț)

Se analizează, printre altele, numărul și natura anchetelor, urmăririlor în justiție și condamnărilor definitive în cazurile de corupție, inclusiv la nivel înalt, măsura în care bunurile sunt confiscate, gestionarea cazurilor de conflict de interese, verificarea declarațiilor de avere, încălcările normelor de finanțare a partidelor, accesul la informații etc.

➤ COMBATEREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Combaterea criminalității organizate (și a corupției) este în continuare esențială în lupta împotriva infiltrării infracționale în sistemele politice, juridice și economice. Organele de aplicare a legii și cele de urmărire penală trebuie să dispună de instrumente juridice și de investigare eficace pentru a combate și a sancționa în mod corespunzător criminalitatea organizată și pentru a putea desfășura anchete proactive. Trebuie să se îmbunătățească în mod considerabil capacitatea de cooperare, de exemplu în ceea ce privește efectuarea de anchete financiare complexe, precum și lupta împotriva spălării banilor. Amenințările din ce în ce mai grave, cum ar fi criminalitatea informatică sau terorismul, necesită un grad mai mare de specializare. Confiscarea bunurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni este esențială pentru a neutraliza în mod eficace rețelele infracționale. Ar trebui să se aibă în vedere incriminarea îmbogățirii ilicite, pentru a eradica fenomenul averilor nejustificate. Este necesar, de asemenea, un sistem solid de protecție a martorilor.

Caracterul transfrontalier al multor activități infracționale și grupuri infracționale organizate necesită o cooperare regională și internațională sporită, în cadrul căreia să se îmbunătățească răspunsurile la cererile statelor membre în materie de cooperare polițienească și judiciară.

Este necesar, de asemenea, să se extindă cooperarea operațională cu agențiile europene competente, în special Europol, Eurojust și Frontex.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul luptei împotriva criminalității organizate sunt abordate următoarele subpuncte:

Cadrul strategic

Se analizează, printre altele, existența unei strategii globale și credibile, care să ofere o imagine strategică asupra situației criminalității organizate bazată pe analiza riscului, precum și existența oricărei alte strategii privind tipuri specifice de criminalitate sau a anchetelor financiare.

Cadrul juridic

Se analizează, printre altele, existența unui cod de procedură penală adecvat și conformitatea codului penal cu acquis-ul (în ceea ce privește traficul de persoane, traficul de droguri, criminalitatea informatică și pornografia infantilă).

Cadrul instituțional

Se analizează, printre altele, numărul de polițiști, formarea și profesionalismul acestora, specializarea autorităților de aplicare a legii, inclusiv a organelor de urmărire penală, cooperarea internațională, activitățile birourilor de recuperare și de gestionare a activelor, sistemele de protecție a martorilor, precum și mecanismele de control al activității poliției.

Capacitatea operațională (bilanțul rezultatelor)

Se analizează, printre altele, numărul și natura anchetelor, ale urmăririlor în justiție și ale condamnărilor definitive în cazurile de criminalitate organizată, inclusiv gradul de precizie a direcționării acestora împotriva organizațiilor infracționale (și nu doar împotriva persoanelor fizice) și măsura în care bunurile sunt confiscate, sistemele de comunicații, bazele de date, personalul și echipamentele, confidențialitatea investigațiilor, precum și activitățile de combatere a spălării banilor.

➤ LIBERTATEA DE EXPRIMARE

În mare măsură, în țările implicate în procesul de aderare cadrul juridic privind libertatea de exprimare și libertatea mass-mediei este în vigoare și există în general un pluralism real al mass-mediei. Cu toate acestea, în practică, situația în materie de libertate de exprimare și de libertate a mass-mediei oferă în continuare un motiv serios de îngrijorare și a continuat să se agraveze în unele țări. În unele țări, climatul de teamă și de cenzură este alimentat de acte persistente de violență și de intimidare comise împotriva jurnaliștilor, rare fiind cazurile în care autoritățile i-au identificat și sancționat în mod corespunzător pe autorii actelor respective sau au dovedit voința politică necesară. Uneori, chiar guvernele sunt cele care contribuie la crearea unui climat de stigmatizare a jurnaliștilor care critică politica guvernamentală, ceea ce conduce la autocenzură. Deși defăimarea a fost dezincriminată, jurnaliștii sunt în continuare urmăriți în justiție. Este necesar să se dezvolte sistemul judiciar și

să se asigure formarea profesională necesară pentru a permite personalului din cadrul acestuia să abordeze abuzurile puterii de stat.

Este în continuare necesar să se soluționeze problema acțiunilor guvernamentale care afectează libertatea mass-mediei. Este necesar să se depună mai multe eforturi pentru a asigura independența politică și financiară a organismelor publice de radiodifuziune și de televiziune, pentru a consolida agențiile de reglementare și pentru a stimula autoreglementarea funcțională a mass-mediei. Este necesar, de asemenea, să se ia măsuri de prevenire a presiunii economice informale exercitate asupra mass-mediei, inclusiv prin creșterea transparenței în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei, prin evitarea concentrării excesive a acesteia și prin asigurarea aplicării de norme transparente în materie de atribuire a contractelor de publicitate guvernamentală.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul libertății de exprimare sunt abordate următoarele subpuncte⁷:

Intimidarea jurnaliștilor

Se evaluează, printre altele, măsurile luate de poliție și de organele judiciare în urma semnalării atacurilor fizice și a amenințărilor la adresa jurnaliștilor; arestarea arbitrară a unor jurnaliști, dar și declarațiile politicianilor care pot avea un efect de „descurajare” asupra jurnaliștilor și contribui la instaurarea unui climat de autocenzură.

Mediul legislativ

Se evaluează, printre altele, proporționalitatea normelor de drept privind defăimarea, blasfemia, discursul de incitare la ură, moralitatea publică și protecția siguranței statului în mass-media offline și online, reglementarea profesiei de jurnalist, precum și restricțiile privind accesul la informații.

Punerea în aplicare - instituțiile

Se evaluează, printre altele, gradul de consecvență a aplicării normelor și activitatea organismelor independente de reglementare a mass-mediei. Această evaluare cuprinde, de asemenea, restricțiile aplicate internetului și operatorilor, gestionarea drepturilor de proprietate intelectuală, dreptul la viață privată și normele de protecție a datelor.

Factorii economici

Se analizează în ce măsură există un pluralism al mass-mediei, transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei, transparența în ceea ce privește utilizarea fondurilor publice în mass-media, finanțarea organismelor publice de radiodifuziune și de televiziune și chestiunea publicității guvernamentale și a efectelor acesteia asupra mass-mediei.

Asociațiile profesionale și condițiile de încadrare în muncă

Se analizează, printre altele, organismele profesionale, reprezentarea jurnaliștilor, precum și statutul lor profesional și condițiile de exercitare a activității.

⁷ Unele aspecte esențiale sunt abordate și în *Guidelines for EU support to media freedom and media integrity in enlargement countries, 2014-2020 (Orientările 2014-2020 privind sprijinul UE pentru libertatea și integritatea mass-mediei din țările implicate în procesul de aderare)* (http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/press_corner/elarg-guidelines-for-media-freedom-and-integrity_210214.pdf).

➤ REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Reforma administrației publice (RAP) are ca obiectiv creșterea gradului de transparență, de răspundere și de eficacitate și punerea în mai mare măsură a accentului pe nevoile cetățenilor și ale întreprinderilor. Gestionarea adecvată a resurselor umane, îmbunătățirea planificării, a coordonării și a elaborării politicilor, procedurile administrative solide și îmbunătățirea gestionării finanțelor publice, inclusiv a administrării și a colectării veniturilor, au o importanță fundamentală pentru funcționarea statului și pentru punerea în aplicare a reformelor necesare în vederea integrării în UE. Țările vizate trebuie să își intensifice eforturile pentru a-și îmbunătăți administrația publică la toate nivelurile pe baza strategiilor naționale. Recunoscând provocările cu care se confruntă țările implicate în procesul de aderare, Comisia consolidează sprijinul pe care îl acordă în vederea instituirii structurilor administrative necesare și a capacității necesare în cadrul procesului de aderare. Comisia continuă să acorde o atenție deosebită RAP în cadrul procesului de extindere, inclusiv prin înființarea, împreună cu țările din Balcanii de Vest, de „grupuri speciale” cu rolul de platformă-cheie pentru înregistrarea de progrese în ceea ce privește RAP. Această activitate se înscrie în cea a Consiliului/Comitetului ASA, în cadrul căruia are loc o discuție mai structurată și cu un caracter politic mai pronunțat privind principalele aspecte legate de RAP.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul reformei administrației publice sunt abordate următoarele subpuncte:

Cadrul strategic

Se analizează, printre altele, angajamentul politic față de procesul de reformă, inclusiv leadershipul politic și coordonarea tehnică, precum și monitorizarea punerii în aplicare.

Elaborarea și coordonarea politicilor

Se analizează, printre altele, coordonarea corespunzătoare în cadrul guvernului, coordonarea interministerială, elaborarea politicilor și analiza financiară.

Sectorul public și gestionarea resurselor umane

Se analizează, printre altele, organizarea și funcționarea sectorului public, inclusiv depolitizarea, recrutarea și promovarea pe bază de merit, formarea și profesionalizarea.

Responsabilitatea

Se analizează, printre altele, transparența administrației, inclusiv accesul la informații și posibilitatea de a exercita căi de atac administrative și în justiție.

Furnizarea de servicii

Se analizează, printre altele, ameliorarea calității serviciilor furnizate cetățenilor și întreprinderilor, inclusiv îmbunătățirea procedurilor administrative și a serviciilor de e-guvernare.

Gestionarea finanțelor publice (GFP)

Se analizează, printre altele, gestionarea finanțelor publice și a procesului bugetar global prin pregătirea și punerea în aplicare a programelor multianuale de GFP și purtarea unui dialog cu Comisia și cu instituțiile financiare internaționale pe tema politicii în materie de GFP.

➤ CRITERIILE ECONOMICE

Criteriile economice de la Copenhaga pentru aderarea la UE impun 1) existența unei economii de piață funcționale și 2) capacitatea de a face față presiunilor concurențiale și forțelor pieței din Uniune. Pentru fiecare dintre cele două criterii economice, Comisia monitorizează o serie de subcriterii care au fost identificate ca făcând parte din pachetului Agendei 2000 publicat în 1997 în contextul pregătirilor pentru aderarea statelor membre care au devenit membre ale UE în 2004/2007.

O *economie de piață funcțională* trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- existența unui larg consens cu privire la elementele fundamentale ale politicii economice;
- stabilitate macroeconomică (inclusiv stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice și a soldului conturilor externe);
- interacțiunea liberă a forțelor pieței (inclusiv liberalizarea prețurilor și a schimburilor comerciale);
- libertatea de intrare pe piață și de ieșire de pe piață (inclusiv chestiunile legate de înființarea/falimentul întreprinderilor) și
- un sistem juridic adecvat (inclusiv un sistem de drepturi de proprietate, forța executorie a legislației/contractelor) și un sector financiar suficient de dezvoltat.

Al doilea criteriu economic îl constituie capacitatea de a face față presiunilor concurenței și forțelor pieței din Uniune. În acest scop, economiile țărilor candidate vor trebui să înregistreze deja un nivel minim de competitivitate imediat după aderarea la UE; astfel, prin definiție, acest criteriu are un caracter mai degrabă *prospectiv*.

Competitivitatea în UE necesită:

- existența unei economii de piață funcționale;
- un capital uman și fizic suficient (inclusiv în ceea ce privește aspectele legate de educație, de cercetare și de infrastructuri);
- structuri adecvate la nivel de sector și de întreprindere (inclusiv în ceea ce privește aspectele legate de restructurarea întreprinderilor, de evoluția sectorială și de rolul întreprinderilor mici și mijlocii);
- o influență limitată a statului asupra competitivității (inclusiv în ceea ce privește aspectele legate de politica comercială, de politica în domeniul concurenței, de ajutoarele de stat, de sprijinul pentru întreprinderile mici și mijlocii etc.); și
- un nivel suficient de integrare a schimburilor comerciale și a investițiilor cu UE.

Subcriteriile nu reprezintă doar o simplă listă de control folosită la evaluarea conformității. Îndeplinirea criteriilor economice impune reforme structurale profunde și durabile, care nu pot fi realizate într-un interval scurt de timp. Acest lucru subliniază importanța obținerii de rezultate consecvente în ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor, astfel încât să se producă o schimbare permanentă și ireversibilă în ceea ce privește așteptările și comportamentul agenților economici.

➤ **Capitolul 5: ACHIZIȚII PUBLICE**

Acquis-ul din domeniul achizițiilor publice se bazează pe principiile generale ale egalității de tratament, nediscriminării, proporționalității și transparenței, prevăzute de Tratatul UE. Trei directive ale UE prevăd procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice care pot fi aplicate de autoritățile contractante în sensul directivei „clasice”, de entitățile din sectorul utilităților publice și pentru atribuirea de concesiuni. În plus, o directivă specifică a UE reglementează achizițiile publice din domeniile apărării și securității. Este în vigoare și o directivă privind căile de atac, completată de alte acte legislative tehnice.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul achizițiilor publice sunt abordate următoarele subpuncte:

Alinierea legislației

Se analizează, printre altele, dacă reglementările privind atribuirea contractelor de achiziții publice (inclusiv concesiunile) sunt aliniate cu acquis-ul, dacă se bazează pe principiile generale ale egalității de tratament, nediscriminării, proporționalității și transparenței și dacă sunt aplicate în mod corespunzător.

Cadrul instituțional

Se analizează, printre altele, dacă există, la nivel central, capacitatea administrativă și instituțională necesară pentru a elabora, a pune în aplicare și a monitoriza în mod eficace și eficient politica de atribuire a contractelor de achiziții publice, precum și un organism separat responsabil cu soluționarea căilor juridice de atac în materie de atribuire a procedurilor de achiziții publice.

Capacitatea de asigurare a aplicării

Se analizează, printre altele, dacă autoritățile și entitățile contractante dispun de capacitățile corespunzătoare și de orientări și instrumente practice pentru a asigura gestionarea profesionistă a întregului ciclu de achiziții publice.

Capacitatea de punere în aplicare și de asigurare a aplicării

Se analizează, printre altele, dacă operațiunile de atribuire a contractelor de achiziții publice sunt conforme cu legislația și cu principiile de bază în vigoare, asigurând în același timp un nivel maxim de eficiență a utilizării fondurilor publice și valorificarea optimă a tehnicilor și a metodelor moderne din domeniul achizițiilor publice. Se recomandă ca țările să instituie sisteme prin care să monitorizeze procesele de atribuire a contractelor de achiziții publice de la procedura inițială de ofertare până la contractul final. Acest lucru ar trebui să permită îmbunătățirea controlului în toate etapele procedurilor, inclusiv pentru a se stabili dacă există diferențe importante între suma finală plătită și oferta inițială acceptată.

Un sistem eficient de căi de atac

Se analizează, printre altele, dacă sistemul căilor de atac este aliniat la acquis în ceea ce privește standardele de independență, de probitate și de transparență și dacă acesta prevede gestionarea competentă și rapidă a plângerilor și a sancțiunilor.

➤ Capitolul 18: STATISTICA

Acquis-ul în materie de statistică prevede că este necesar un sistem statistic bazat pe principii precum independența profesională, imparțialitatea, fiabilitatea, calitatea, transparența, confidențialitatea datelor individuale și difuzarea statisticilor oficiale. Aceste principii sunt prevăzute în Codul de bune practici al statisticilor europene. Institutele naționale de statistică (INS) îndeplinesc rolul de puncte de referință și de ancorare pentru metodologia, producerea și difuzarea de informații statistice. Acquis-ul cuprinde metodologia, nomenclatoarele și procedurile de culegere a datelor în diverse domenii, cum ar fi statisticile macroeconomice, statisticile sociale, statisticile privind întreprinderile, statisticile referitoare la agricultură și statisticile referitoare la mediu și la energie. Nu este necesară nicio transpunere în legislația națională, deoarece majoritatea acquis-ului este alcătuită din regulamente.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul statisticii sunt abordate următoarele subpuncte:

Infrastructura statistică

Se analizează, printre altele, legislația privind statistica, resursele INS, coordonarea sistemului statistic național, punerea în aplicare a Codului de bune practici al statisticilor europene, nomenclatoarele și registrele.

Statisticile macroeconomice

Se analizează, printre altele, conturile naționale anuale și trimestriale, inclusiv statisticile privind finanțele publice și conturile sectoriale, statisticile privind prețurile, statisticile de comerț, statisticile privind filialele străine, investițiile străine directe, parteneriatele dintre sectorul public și cel privat, conturile regionale și balanța de plăți.

Statisticile privind întreprinderile

Se analizează, printre altele, statisticile structurale și cele pe termen scurt privind întreprinderile și statisticile privind turismul, transporturile, energia, cercetarea și dezvoltarea, inovarea, societatea informațională.

Statisticile sociale

Acestea cuprind piața muncii, inclusiv ocuparea forței de muncă/șomajul, sănătatea, educația, demografia, calitatea vieții, protecția socială, recensământul populației.

Statisticile agricole

Acestea includ producția animalieră și agricolă, prețurile la produsele agricole, conturile agricole, structura exploatațiilor agricole, recensământul agricol.

Statisticile privind mediul

Acestea includ deșeurile, apa, protecția mediului, conturile de mediu, emisiile atmosferice etc.

➤ Capitolul 32: CONTROL FINANCIAR

Acest capitol se referă, în principal, la asigurarea unei gestiuni financiare a veniturilor și cheltuielilor naționale în conformitate cu cadrele și standardele internaționale și cu bunele practici europene. Acest capitol se referă la întregul sector public, inclusiv la nivelul administrației locale, și, prin urmare, este corelat în totalitate cu reforma administrației publice.

Acquis-ul de la acest capitol se referă la adoptarea și la punerea în aplicare a unor măsuri juridice și instituționale bazate pe principii, standarde și metode conforme cu normele internaționale și ale UE care ar trebui să se aplice sistemelor de control intern ale întregului sector public, precum și pe standardele de control extern astfel cum sunt definite de Organizația Internațională a Instituțiilor Supreme de Audit (INTOSAI). Mai precis, acquis-ul prevede existența unor sisteme eficiente, eficace și transparente de gestiune financiară și de control financiar și a unui audit intern independent din punct de vedere funcțional, armonizarea centralizată a metodologiilor și standardelor și existența structurilor naționale necesare și a unei instituții naționale de audit independente din punct de vedere funcțional, instituțional și financiar care să auditeze fondurile publice. Acest capitol cuprinde, de asemenea, acquis-ul privind protecția intereselor financiare ale UE și lupta împotriva fraudei care implică fonduri UE, precum și aspectele - cu excepția celor de ordin penal - legate de protecția monedei euro împotriva falsificării.

La evaluarea situației de ansamblu din fiecare țară, în domeniul controlului financiar sunt abordate următoarele subpuncte:

Controlul financiar intern public (PIFC)

Se analizează, printre altele, angajamentul de a pune în aplicare PIFC în întregul sector public; existența unei strategii multianuale privind PIFC corelate în mod clar cu strategia globală în materie de RAP și de gestionare a finanțelor publice, examinându-se punerea în aplicare, monitorizarea și raportarea cu privire la aceasta, precum și angajamentul politic. Ar trebui să fie înființată o unitate centrală de armonizare (CHU), care să dispună de un temei juridic complet și de suficiente mijloace în materie de personal și de capacitate administrativă și care să își îndeplinească rolul de elaborare a orientărilor metodologice și de coordonare în funcție de evoluțiile ulterioare. Alte aspecte includ bilanțul rezultatelor obținute și evaluarea anuală a calității gestiunii financiare și a controlului financiar, precum și a activității de audit intern.

Cadrul juridic ar trebui să faciliteze dezvoltarea responsabilității manageriale, în concordanță cu cadrul juridic care reglementează mecanismele și structurile organizaționale din sectorul public. Trebuie să fie asigurate principalele aspecte ale gestiunii financiare și ale controlului financiar. Trebuie creată o funcție de audit intern în sectorul public, care să dispună de personalul suficient.

Auditul extern

Se analizează, printre altele, dacă independența instituției naționale de audit (SAI) este garantată prin Constituție și în legislația relevantă, în conformitate cu standardele INTOSAI, dacă există capacitățile instituționale necesare pentru exercitarea mandatului de audit, angajamentul de a asigura calitatea activității de audit financiar și de audit al performanței și angajamentul de a lua măsuri care să asigure impactul activității de audit extern, inclusiv modul sistematic în care se dă curs rezultatelor auditului la nivel parlamentar.

Protejarea intereselor financiare ale UE

Se analizează, printre altele, dacă legislația este aliniată la Convenția privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene și la alte acte pertinente din cadrul acquis-ului, dacă a fost înființat un serviciu național

de coordonare a măsurilor antifraudă (AFCOS) dotat cu o capacitate administrativă suficientă, cooperarea cu Comisia, inclusiv în cursul misiunilor efectuate de aceasta la fața locului, și existența unei structuri de raportare a neregulilor și a cazurilor care prezintă suspiciuni de fraudă.

Protecția monedei euro împotriva falsificării (alte aspecte decât cele de ordin penal)

Se analizează, printre altele, dacă a fost ratificată Convenția internațională din 1929 privind stoparea falsificării de monedă, alinierea la acquis a legislației naționale, structurile și capacitățile administrative pentru analiza tehnică și clasificarea banilor falsificați și cooperarea internațională.

ANEXA 3 - STATISTICI-CHEIE

	Munte negru	Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Albania	Serbia	Turcia	Bosnia și Herțegovina	Kosovo *	UE-28
--	-------------	--	---------	--------	--------	--------------------------	----------	-------

**DATE STATISTICE (la data de
18.9.2015 pentru țările candidate și
potențial candidate și la data de
1.9.2015 pentru UE-28)**

Populație	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Populația totală (mii de locuitori)	1)	620,9	621,5	2 062,3	2 065,8	2 898,8 e	2 895,9 e	7 183,8 e	7 149,2 e	75 627	76 668	3 831,6 e	3 827,3 e	1 820,6 e	1 804,9 e	505 115 p	506 881 ep
Proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani din populația totală (în %)		68,1	68,1	71,0	70,8	68,5	68,8	68,1	67,6	67,6	67,7	67,8e	67,8e	0,1	0,1	66,2p	65,9bep
Rata brută a variației naturale a populației (la 1 000 de locuitori)		2,5	2,4	1,9	:	5,3	5,2	-4,8	-4,9	12,1	12,2	-1,3	-1,5p	11,9	13,3	0,2ep	0,3ep
Speranța de viață a bărbaților la naștere (ani)		74,1	73,9	73,2	:	76	76,4	72,5	72,6	74,7e	74,8e	73,7e	73,7e	74,2	74,2	77,8	:
Speranța de viață a femeilor la naștere (ani)		79,0	78,9	77,2	:	80,3	80,3	77,7	77,7	79,2e	79,3e	78,8e	78,8e	79,4	79,5	83,3	:

Produsul intern brut	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Produsul intern brut																	
La prețurile actuale (miliarde EUR)	7) 8)	3,3	3,4p	8,1p	8,5e	9,6p	10,0p	34,3	33,1e	620,7	601,3	13,7	13,9	5,3	:	13 521	13 920
Pe locuitor (în EUR)	7) 8)	5 356	5 436p	3 930p	4 127s	3 323p	3 440p	4 781	4 635e	8 161	7 819	3 569	3 641	2 935	:	26 600	27 300
În funcție de standardele puterii de cumpărare (SPC) pe cap de locuitor	7) 9)	10 700	10 600p	9 500e	10 000	:	:	9 800	9 500	14 100	14 400	7700	7 800	:	:	26 600	27 300
SPC pe cap de locuitor, în raport cu media UE (UE-28 = 100)	7) 9)	40	39p	36	36	28	29	37	35	53	53	29	28	:	:	-	-
Rata reală a variației față de anul anterior (în %)	7)	3,3	:	2,7p	3,8e	1,1p	2,1p	2,6	-1,8e	4,2	2,9	2,5	1,1	3,4	:	0,1	1,3

Finanțe publice	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Statistici privind finanțele publice, raportate la PIB																	
** Excedent (+) / deficit (-) al bugetului general (în %)	12)	-2,3	-3,1	-3,9	-4,2	-4,9	-5,1	-5,5	-6,7	0,2	:	-2,2	:	:	:	-3,2	-2,9
** Datoria publică (în %)	12) 13)	58,0	56,7	34,2	38,2	70,1	71,8	59,0	68,9	36,0	:	:	:	9,0e	:	85,5	86,8

Munte negru	Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Albania	Serbia	Turcia	Bosnia și Herțegovina	Kosovo *	UE-28
-------------	--	---------	--------	--------	--------------------------	----------	-------

Activitatea economică și ocuparea forței de muncă	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Rata de activitate economică a persoanelor cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani: proporția populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani care este activă din punct de vedere economic (în %), total		65,1	67,6	70,4	70,8	67,6e	68,6e	66,0	66,2	58,4	58,9b	58,7	59,2	46,4	47,7	76,5	76,9
- Bărbați		71,9	74,5	83,4	84,5	79,2e	80,5e	75,3	75,1	81,6	:	72,1	72,4	69,5	71,4	83,0	83,2
- Femei		58,3	60,7	57,1	56,8	57,6e	57,3e	56,8	57,5	35,6	:	45,1	46,0	23,7	24,2	70,0	70,6
Ratele de ocupare a forței de muncă cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani (% din populație), total		52,6	55,6	50,3	51,3	56,7e	56,6e	51,2	53,5	53,4	53,2b	42,8	43,2	33,0	31,3	68,4	69,2
- Bărbați		57,8	61,4	59,7	61,6	64,8e	65,2e	59,5	61,2	75,3	75,0b	53,3	54,6	51,5	48,4	74,3	75,0
- Femei		47,5	49,4	40,7	40,8	49,3e	48,5e	43,1	46,0	31,8	31,6b	32,2	31,9	14,9	14,5	62,6	63,4
Persoanele în vârstă de 15-24 de ani care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare, % din populația din aceeași grupă de vârstă		17,8	17,7	:	:	30,8e	30,9e	22,9	23,5	:	:	25,8	26,1	:	:	13,0	12,4
Principalele sectoare în care este ocupată forța de muncă																	
- Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	2)	4,5	5,7	18,7	18,0	44,0e	42,7e	21,3	21,1	23,6	21,1b	18,9	17,1	5,9	2,6	4,8	4,7
- Industrie (în %)	2)	11,9	11,1	23,5	23,5	9,7e	11,0e	21,1	20,0	19,4	20,5b	22,2	22,1	16,8	17,7	17,3	17,3
- Construcții (în %)	2)	5,9	6,5	6,9	7,0	7,1e	6,4e	4,8	4,4	7,0	7,4b	7,7	7,9	11,4	10,9	6,9	6,8
- Servicii (în %)	2)	77,7	76,7	50,6	51,4	38,8e	39,4e	52,9	54,5	50,0	51,0b	51,0	52,7	64,1	67,2	70,3	70,5
Persoane angajate în sectorul public ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	3)	:	32,8	:	:	17,8e	17,5e	32,6	31,6	13,5	13,1b	32,7	31,9	:	31,4s	:	:
Persoane angajate în sectorul privat ca proporție din totalul ocupării forței de muncă, persoane cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani (%)	3)	:	48,2	:	:	82,2e	82,5e	65,2	66,4	86,5	86,9b	62,5	63,1	:	68,6s	:	:
Rata șomajului (% din forța de muncă), total	4)	19,5	18,0	29,0	28,0	15,9e	17,5e	22,1	18,9	8,8	9,9b	27,6	27,6	30,0	35,3	10,8	10,2
- Bărbați	4)	20,1	17,8	29,0	27,7	17,8e	19,2e	20,8	18,3	8,0	9,1b	26,7	25,3	26,9	33,1	10,8	10,1
- Femei	4)	18,8	18,2	29,0	28,6	13,5e	15,2e	23,8	19,6	10,6	11,9b	29,1	31,2	38,8	41,6	10,9	10,3
- Tineri cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani	4)	41,6	35,8	51,9	53,1	31,4e	39,0e	49,4	47,1	16,9	17,8b	59,1	62,7	55,9	61,0	23,6	22,2

	Munte negru	Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Albania	Serbia	Turcia	Bosnia și Herțegovina	Kosovo *	UE-28
--	-------------	--	---------	--------	--------	--------------------------	----------	-------

- De lungă durată (> 12 luni)	4)	16,0	14,0	23,9	:	11,5e	11,2e	16,8	12,8	2,1	2,4b	22,9	23,4	20,7	26,1	5,1	5,1
Salarii și indemnizații lunare nominale medii (în EUR)	5)	487	479	343,5	:	371,8	378,8	536,6	523,6	:	:	422,8	424,4	:	:	:	:

Educație	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Tineri care au părăsit timpuriu sistemul de educație și de formare: proporția populației cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care a absolvit cel mult un nivel de învățământ secundar inferior și care nu urmează alte cursuri de învățământ sau de formare (în %)	6)	5,1	5,1	11,4	12,5	30,6e	26,0e	8,7	8,3	37,6p	38,3b	25,9	25,2	:	:	11,9	11,1b
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 20 și 24 de ani care a absolvit o formă de învățământ secundar, total		:	86,3	:	:	44,2e	49,7e	83,2	82,5	:	:	85,8	85,6	69,5	68,2	:	:
- Bărbați		:	87,8	:	:	48,0e	55,9e	85,7	84,7	:	:	87,7	89,6	73,4	71,8	:	:
- Femei		:	84,7	:	:	40,3e	43,5e	80,3	80,1	:	:	83,5	81,2	65,1	64,0	:	:
Procentajul populației cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care a absolvit o formă de învățământ terțiar, total		28,0	28,3	:	:	15,7e	16,7e	25,3	27,2	:	:	15,7	18,9	12,0	16,6	37,0	37,8b
- Bărbați		24,7	25,3	:	:	12,7e	14,0e	20,2	21,8	:	:	14,6	15,2	9,9	13,0	32,7	33,4b
- Femei		31,5	31,3	:	:	18,3e	19,2e	30,5	32,6	:	:	16,8	23,2	14,2	14,8	41,3	42,2b

Valoarea adăugată brută	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Valoarea adăugată brută din principalele sectoare																	
- Agricultură, silvicultură și pescuit (în %)	7) 10)	9,8	:	11,0p	10,2e	22,5p	22,6p	9,4	9,7e	7,4	7,1	8,0	7,1	14,4	:	1,7	1,6
- Industrie (în %)	7) 10)	13,8	:	17,9p	18,0e	14,4p	14,2p	26,6	24,6e	19,1	19,5	21,6	21,3	20,3	:	19,1	18,9
- Construcții (în %)	7) 10)	5,0	:	6,6p	6,8e	11,9p	11,0p	5,1	5,2e	4,4	4,6	4,5	4,7	7,9	:	5,4	5,4
- Servicii (în %)	7) 10)	71,4	:	64,4p	65,0e	51,1p	52,2p	59,0	60,5e	57,6	57,7	65,9	66,9	57,4	:	73,8	74,1

	Muntenegru	Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Albania	Serbia	Turcia	Bosnia și Herțegovina	Kosovo *	UE-28
--	------------	--	---------	--------	--------	--------------------------	----------	-------

Comerț internațional:	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Comerțul internațional cu bunuri și servicii, în raport cu PIB-ul																	
- Importuri (% din PIB)	7) 11)	62,1	:	61,9p	65,1e	53,5p	49,0p	51,9	54,3e	32,2	32,1	49,8	:	49,0	:	40,3	40,2
- Exporturi (% din PIB)	7) 11)	41,8	:	43,8p	47,9e	35,4p	29,9p	41,2	44,3e	25,6	27,7	30,0	:	17,4	:	42,9	43,0
Proporția exporturilor către țările UE-28 din valoarea totală a exporturilor (în %)		41,5	35,8	72,6	76,6	76,7	77,4	63,8	65,7	41,5	43,5	73,5	72,1	43,5	30,2	-	-
Proporția importurilor din țările UE-28 din valoarea totală a importurilor (în %)		44,2	45,8	62,7	63,5	64,3	61,1	55,7	57,1	36,7	36,7	60,0	58,9	44,7	42,6	-	-
Balanța comercială (în milioane EUR)		- 1 398	-1 451	-1 748	-1 762	-1 938	-2 114	-2 933	-2 950	-75 250	-63 628	-3 472	-3 843	-2 148	-2 214	51 565	22 383

Ratele inflației și cele ale dobânzii	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Variația anuală a prețurilor de consum (în %)		2,2	-0,7	2,8	-0,3	1,9	0,7	7,8	2,9	7,5	8,9	-0,2s	:	1,8	0,4	1,5	0,6
Datoria externă totală, raportată la PIB (în %)	14)	:	:	64,3	69,8p	61,1	65,2	75,1	78,1	:	:	:	:	30,2	32,3	:	:
Rata dobânzii percepute la credite (un an), pe an (în %)	15)	9,36	9,22	3,75	3,75	9,52	7,66	12,00	10,50	:	:	6,99	6,64	12,36	10,70	:	:
Rata dobânzii percepute la depozite (un an), pe an (în %)	16)	2,54	1,86	0,75	0,50	4,17	1,92	7,00	5,50	:	:	0,13	0,10	3,39	1,07	:	:
Valoarea activelor de rezervă (inclusiv aur) (în milioane EUR)	17)	424	545	1 993	2 436	2 015	2 192	11 189	9 907	:	:	3 614	4 001	724	746	:	:
Rezerve internaționale - echivalare în luni de importuri	17)	2,5	3,2	4,8	5,3	5,2	5,5	7,5	6,6	:	:	5,8	6,0	3,3	3,2	:	:
Sumele de bani trimise de emigranți ca % din PIB	18)	1,2	1,3	2,2	2,2	:	:	8,3	7,9	:	:	8,2	8,4	:	:	:	:

Investiții	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în milioane de EUR)	18)	323,9	353,9	263,8	278,0	923,2	801,3p	768,5	1 236,3	:	:	224,7	422,4	250,2	123,8	-19 340	-19 350
Investiții străine directe (ISD) nete (investiții străine - investiții în străinătate) (în % din PIB)	18)	9,7	:	3,3	3,3	9,6	8,0p	2,2	3,7	:	:	1,6	3,0	4,7	:	-0,14	-0,14

Producția industrială	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Indicele producției industriale (2010 = 100)	19)	92,3	81,8	107,4	112,5	135,1	138,9	105,6	98,8	116,3	120,5	103,4	103,6	:	:	100,4	101,5

Muntenegru	Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei	Albania	Serbia	Turcia	Bosnia și Herțegovina	Kosovo *	UE-28
------------	--	---------	--------	--------	--------------------------	----------	-------

Conectivitate	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Densitatea rețelei feroviare (linii aflate în exploatare pentru o mie de km ²)		18,1	18,1	27	27	12,0	12,0	49,3	49,3	12,4	12,8	20,1	:	31,0	31,0	:	:
Lungimea rețelei de autostrăzi (în kilometri)		0	0	259	259	:	:	607	607	2 127	2 155	50	:	80	80	:	:

Importurile de energie	Notă	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Importurile nete de energie în raport cu PIB	20)	-0,1	:	3,6	3,1	0,8	:	5,3	5,4e	6,8	6,9	7,5p	:	1,5	:	2,8	2,4

: = nu există date disponibile

b = întrerupere în serie

e = valoare estimată

p = date provizorii

s = estimare Eurostat

- = nu se aplică

* = Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244 (1999) a Consiliului de Securitate al ONU și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovo.

** = Datele privind deficitul public și datoria publică ale țărilor implicate în procesul de aderare sunt publicate „ca atare”, fără nicio garanție în ceea ce privește calitatea acestora și respectarea normelor SEC.

Note de subsol

- 1) Bosnia și Herțegovina: populația înregistrată la jumătatea anului.
- 2) Albania: proporțiile nu totalizează 100%, deoarece, în unele cazuri, persoanele nu au fost sau nu au putut fi clasate într-o activitate anume.
- 3) Bosnia și Herțegovina: proporțiile nu totalizează 100%, deoarece alte tipuri de proprietate sunt excluse. Muntenegru: cu excepția ONG-urilor.
- 4) Turcia: șomajul bazat pe criteriul celor 4 săptămâni + utilizarea exclusivă a metodelor active de căutare a unui loc de muncă.
- 5) Serbia, 2013: indemnizațiile și salariile plătite angajaților persoanelor juridice și ai întreprinderilor neconstituite în societăți. Bosnia și Herțegovina: salariul net.
- 6) Turcia: rezultatele anuale ale anchetei asupra forței de muncă (LFS).
- 7) Albania, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Serbia și UE-28: pe baza Sistemului european de conturi (SEC) 2010.
- 8) Muntenegru, 2014: sursă, Eurostat.
- 9) Muntenegru, fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Albania, Serbia, Turcia și Bosnia și Herțegovina (doar 2013): calcule Eurostat.
- 10) Turcia: calculată ca proporție din valoarea adăugată, plus impozite și subvenții și minus SIFIM; prin urmare, proporțiile nu totalizează 100 %.
- 11) Bosnia și Herțegovina: proporțiile sunt calculate în raport cu PIB-ul calculat cu ajutorul metodei bazate pe cheltuieli. Albania: proporțiile componentelor cheltuielilor din PIB nu includ discrepanța statistică (proporțiile tuturor componentelor nu totalizează 100 %).
- 12) UE-28 pe baza SEC 2010.
- 13) Kosovo, 2013: valoarea PIB-ului este obținută din Cadrul de cheltuieli pe termen mediu 2016-2018 (aprilie 2015).
- 14) Albania: datele referitoare la datoria externă brută sunt difuzate de Banca Albaniei. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: pe baza Manualului balanței de plăți, ediția a 6-a.
- 15) Albania: rată medie ponderată aplicată noilor împrumuturi pe 12 luni contractate în cursul lunii respective cu scadența la 12 luni. Bosnia și Herțegovina: ratele dobânzii percepute la credite pe termen scurt în moneda națională acordate societăților nefinanciare (medie ponderată). Muntenegru, 2014: media ponderată a ratei dobânzii efective, solduri, anuală. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: sfârșitul anului (31 decembrie). Kosovo, 2013: include comisionul de plată aplicat de bănci.
- 16) Albania: rata dobânzii la depozite reprezintă media ponderată a ratei pentru noile depozite acceptate în cursul lunii respective, cu scadența la 12 luni. Bosnia și Herțegovina: ratele pentru depozitele la vedere în moneda națională ale gospodăriilor (medie ponderată). Muntenegru, 2014: media ponderată a ratei dobânzii efective, solduri, anuală. Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: sfârșitul anului (31 decembrie). Kosovo, 2013: include comisionul de plată aplicat de bănci.
- 17) Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: sfârșitul anului (31 decembrie).
- 18) Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru și Serbia (doar 2014), Bosnia și Herțegovina, Kosovo și UE- 28: pe baza Manualului balanței de plăți, ediția a 6-a.

- 19) Bosnia și Herțegovina și Turcia: indicele brut.
- 20) Muntenegru și Fosta Republică iugoslavă a Macedoniei: calcule Eurostat.